

Katedra

LETNIK VIII.

ST. 1

[V11]

KATEDRO mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije, odbor visokošolskih zavodov v Mariboru. — List urejajo uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik: DARKO PASEK, tehnični urednik: JANEZ UJČIČ. — Uredništvo in uprava Slovenska ulica 5, tel. 22 004. — Cena izvoda: 50 par — Tisk: Casopisno podjetje Mariborski tisk. — Ziro račun: 518-678-548. — Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo.

Začetek za marsikoga

Volja je velik zaveznik mladine. Če tako ne bi bilo, bi se marsikakšen napredek zaustavil, težje preizkušnje pa bi že vnaprej sejale strah med ljudmi, ki so sicer navajeni kljubovati. O prihodnosti bi bilo težko govoriti, zlasti še o prihodnosti, ki ne misli samo na materialne dobrine.

Ni zgolj naključje, da tu govorimo o volji in ambicioznosti mladih ljudi in da to govorimo sedaj. Vsekakor moramo podčrtati, da današnji dan za mladino ni najugodnejši, če so se odločili, da bi uresničili svoje želje v šolah in ob knjigi. Nikdar najbrž ni bilo lahko, tudi ne bi mogli trditi, da je sedaj najhuje, a zaradi resnice ni mogoče prezreti, da bi se s primernim pojmovanjem razvoja in napredka še marsikatera stvar dala urediti v korist učeče se mladine.

Danes ni neznano, kakšne preizkušnje prestaja šolski sistem, ni pa to niti presenetljivo, če vemo, da o razvojanju izobraževanja niso vedno odločali najsposobnejši in kvalificirani, in če se spomnimo, kolikokrat smo v politiki načrtovanja izobraževanja spremenili načela. Visokošolske ustanove doživljajo ponovne pretrse, ki študentom ne dovoljujejo, da bi se brez pridržkov odločili za študij po sposobnostih in lastnih presojah in tam, kjer je to za njihove materialne zmožnosti najbolj ugodno. Čedalje pogostejši so tudi primeri, da ni izobrazbi primernih zaposlitev, kar pa je najbolj pereče vprašanje za eksistenco mladih ljudi.

Vse to je znano, vendar že prevečkrat poudarjeno, poudarjeno in prenapeto. Bilo bi sicer napačno, če teh dejstev ne bi priznavali. Res je namreč, da bo tudi marsikateri študent novinec prišel zlasti v začetku v silno neprijeten položaj, toda takšnih neprijetnih in težavnih položajev je za študente v izobilju in nikakor nimamo vtisa, da bi kje popolnoma izginili. Mnogokrat je prav to najzrelejša šola samostojnosti in cena za samostojno življenje.

To pa ne pomeni, da tako tudi mora ostati za večino primerov!

Če bi zaradi tega volja mladih usahnila, bi se utegnito pripetiti, da bi šolske klopi ostale na pol prazne, po knjižnicah in laboratorijih bi se nabral prah, v gospodarstvu bi pa čez nekaj let ugotovili, da se je duhovna praznina povečala.

Takšne bojzani za zdaj še ni. Vpisni rezultati, ki sicer niso vedno v skladu s številom diplomiranih, kažejo porast. Nova generacija študentov novincev bo pa morala pač tudi s študijem in ne samo s statusom dokazovati, da ne verjame v zaton intelektualnega dela, marveč da je sedaj potrebno njegov pomen dvigniti na dostojno višino.

Premalo je časa ja tarnanje in omahovanje in mlada generacija se mora še zlasti zavedati, da je tudi sama dolžna odločiti o našem življenju!

Igrivost

**RAZGOVOR
Z NOVIM
PREDSTOJ-
NIKOM
MVZ**

stran 2

stran 6

Za pest dolarjev več

stran 11

**INTERVJUVALA
BOM BEATLE**

1967/4995

IV 284 / 7
1967/68

Novi predstojnik Zdrúženja MVZ TINE LAH, se je rodil 17. junija 1918 v Grobelnem pri Celju. Pred vojno je pričel študirati na Visoki ekonomsko komercialni šoli v Zagrebu, vendar je moral ob pričetku vojne študij prekiniti. Po osvoboditvi je nadaljeval s študijem in diplomiral na zagrebški ekonomski fakulteti. Že v času svojega službovanja na bivšem Mariborskem okraju je bil zadolžen za priprave na ustanovitev višjih šol v Mariboru. Takoj ob ustanovitvi Višje ekonomske komercialne šole pa je postal tudi njen prvi direktor. Tovariš Tine Lah, ki so ga izvolili za novega predstojnika Zdrúženja MVZ, je na zagrebški univerzi habilitiral za titularnega univerzitetnega docenta.

KATEDRIN RAZGOVOR

PREDSTAVLJAMO VAM NOVEGA PREDSTOJNIKA ZDRUŽENJA MARIBORSKIH VISOKOŠOLSКИH ZAVODOV TOVARIŠA TINETA LAHA

Prilagoditi šole potrebam

TOVARIŠ PREDSTOJNIK, KAJ BI NAM LAHKO Povedali O NALOGAH ZDRUŽENJA V PRIHODNJEM ŠTUDIJSKEM LETU?

Menim, da je Zdrúženje MVZ sedaj pred najtežjimi nalogami. Smo tik pred tem, da uresničimo ne samo konkretna stališča komisije za preučitev visokega šolstva v SR Sloveniji, ampak tudi želje družbenih organov. Te pa so, da bi na področju visokega šolstva čim prej nehali z ekstenzivnim razvojem in prešli na utrditev tega, kar smo v preteklosti na tem področju dosegli. Razen tega bi želeli povečati kvaliteto pedagoških metod in znanstveno raziskovalnega dela, na drugi strani pa izboljšati študijske pogoje in boljše materialnih pogojev študentov.

Vse to pa so seveda težka vprašanja, ki jih ni mogoče reševati krajkoročno. Kadar govorimo o teh problemih, nas včasih posamezniki napačno razumejo, kot da gre za »biti ali ne biti« mariborskih višjih

šol. Mi razpravljamo o teh vprašanjih zato, da izboljšamo problematiko v visokoškolskem obsegu in ne izključno za mariborske višje šole. Najbolj zgrešeno pa se mi zdi govori o ukinjanju nečesa, kar že obstaja. Prav gotovo nimamo visokoškolskih zavodov preveč. Zato bi bilo bolje razpravljati o tem, kako prilagoditi določen zavod resničnim potrebam. Mariborske višje šole so v tem kratkem času obstojele dosegle uspehe, ki so celo večji, kot smo jih pričakovali ob ustanovitvi. Zato gre zahvala nadpovprečnim prizadevanjem pedagoških delavcev in pa tudi študentom, ki s študijskimi uspehi in živahno dejavnostjo na raznih področjih družbenega dogajanja utrjujejo ugled višjih šol. Razen tega ne smemo pozabiti materialne in moralne pomoči, ki nam jo dajejo gospodarske organizacije in organi družbenih skupnosti. Naj omenim še to, da postajajo mariborske višje šole v zadnjem času čedalje pomembnejši prispevek v razvoju severovzhodne Slovenije in še zlasti Maribora.

TOVARIŠ LAH, PROSIMO VAS, DA OB PRIČETKU ŠTUDIJSKEGA LETA POSREDUJETE NEKAJ BESED LETOŠNJIM NOVO VPISANIM ŠTUDENTOM.

Vse novice, bruculje in bruce pozdravljam in želim, da se počutijo kot enakopravni člani pedagoške in študentske skupnosti na mariborskih višjih šolah. Priporočam jim, da se že ob pričetku študijskega leta zavedajo, da so enakopravni zastopniki v samoupravnih organih višjih šol. Na tem področju dejavnosti so pokazali študentje v zadnjih letih precejšnjo prizadevnost.

Želci bi, da bi bile tudi v letošnjem študijskem letu enako. Doslej so študentje mariborskih višjih šol dosegali zelo dobre študijske rezultate. Da bo tudi v bodoče tako, svetujem brucem, da se hitro oprimejo resnega dela. Zato tudi pozivam vse novice, naj pričnejo čim prej pripravljati izpite, saj bodo morali že v decembru pokazati svoje znanje. V preteklih letih smo tudi opazili, da velik del novo vpisanih študentov ne prične takoj s študijem, posledice pa so neprijetne in se hitro pokažejo, ko ti študentje ne izpolnijo pogojev za vpis v drugi semester.

D. P.

ZORENJE

Študentska zbirališča postajajo polnoštevilna in glasna. Nikakor ne bo mogoče prezreti, da je mesto zaživele, odkar se je vanj od vseh strani začela vračati šolska mladina; opaziti pa je tudi, da ves ta vrvež daje mestu poseben čar. Če se Maribor s tem ponaha ali pa tudi ne, skriti ni več mogoče, da je študentarja dobila v njem svoje mesto in zaveznika ter dostikrat tudi pravega zaščitnika. Pravo zadovoljstvo in ponos je ugotavljati, da se v uličnem vrvežu, na promenadah in vsakovrstnih prireditvah pojavlja čedalje več akademske mladine.

V zadnjih nekaj letih je postalo študentsko in visokoškolsko življenje našemu človeku mnogo bližje, kot mu je bilo nekoč prej, ko ga je spremljal samo od daleč in še to pogosto zgolj po naključju. Študentsko in visokoškolsko vprašanje je namreč prav v zadnjih obdobjih doživelo celo vrsto kriz pa tudi sprememb, ki so ga postavile v središče javne pozornosti; včasih prav vznemirljivo in neprijetno; to življenjsko vprašanje našega časa žal še ni rešeno tako, kot je marsikdo pričakoval.

Z željo, da bi se visokoškolski študij prilagodil gospodarskim potrebam, je bilo predlagano in sprejeto stopnjevanje pouka. S tem pa je tudi prišel trenutek, da se je mreža visokih šol razpredla in Maribor, ki je bil najbolj upravičen — a to ostane še vnaprej — je dobil pravico ustanoviti prve višje šole na ravni prve stopnje visokoškolskega študija.

Danes, po nekaj letih se je začelo krepiti mnenje, da stopnjevanje ni povsod rodilo pričakovanih rezultatov. To mnenje in pa seveda resnična prizadevanja nekaterih sil, da bi nekatera pristranska mnenja brez pravih utemeljitev uzakonili in okrnili predvsem višješolski sistem, kažejo na sila relativna merila v naši izobraževalni politiki, žanjejo pa tudi pravo nezaupanje občanov v njihove sedanje odločitve.

Kje in zakaj se ni mogel razviti stopnjevan študij? Dejstva kažejo, da mu je bilo najslabše sojeno v mestih, kjer so univerze že bile. Ni neznana resnica, kako so se v univerzitetnih središčih priznani profesorji že od vsega začetka odločili bojkotirati stopnjevan sistem visokoškolskega študija. Mar ni bolje dolžiti ljudi za neuspehe, ki so se pojavili, kot pa napadati sistem, ki je nesporno smotrno nakazal učinkovitost izobraževanja.

Višje šole v Mariboru so v času svojega obstoja nenehno dokazovale, da je tudi sistem stopnjevanja uspešen, če se zanj zavzemajo ljudje brez predsodkov, hoteč ustvariti nekaj, kar je pri nas potrebno in kar se je tudi drugod po svetu pokazalo za koristno. Prav gotovo je sedaj težko verjeti, da bi razumni in trezni

ljudje mogli vztrajati pri trditvi, da se je z ustanavljanjem višjih šol omajala vloga univerze. To je lahko samo nestrnna parola, ki ne dopušča ustanavljanja visokoškolskih institucij izven upravno političnega središča. Toda prav mariborske višje šole so se utrdile tako dobro, da bo malo kdo oporekal njihovi utemeljenosti.

Temelji, ki so bili postavljeni, pa niso nikdar tako trdni, da bi na njih mogli graditi nepazljivo in popolnoma zanesljivo. Zadržila o nadaljnjem obstoju višjih šol so resda pred nami, toda z njimi se ne gre samo zadovoljiti, marveč jih krepiti in dalje razvijati. Maribor in njegovo zaledje je že pokazalo dosti zrelosti, ko se je bilo treba boriti ne samo za obstoj, marveč tudi za utrditev in kakovostnejšo rast višjih šol v Mariboru. Pa tudi republiški organi so z dovolj zanimanja spremljali njihova prizadevanja.

Velik del vloge in odgovornosti za ustalevitve ugleda mariborskih višjih šol gre pač študentom samim in njihovim kvaliteta, ki jih bodo pokazali na delovnih mestih v službah in gospodarstvu. Za dosego takih ciljev ni potrebna vedno samo dobra šola, marveč predvsem osebna prizadevnost in občutek, da moraš v vseh možnih situacijah biti pripravljen na trezno in zrelo presojanje ter primerno ravnanje. Študent, tisti, ki letos to postaja in vsi drugi, ki so pred diplomom, najbolj pa tisti, ki so študij končali in so postavljeni v vsakodnevne preizkušnje, se lahko v prvi vrsti zanesejo le na lastne sposobnosti, na sklepe, ki so jih zmogni sprejeti sami, vendar vse to uspejo le s sistematičnim ter poglobljenim učenjem in ne samo s tistim, kar se zahteva od njih na izpiti.

V času preizkušenj visokoškolskega sistema, družbenih in človeških odnosov ter v naših domačih regionalnih razmerjih je precej pomembno tudi to, da se vodstvo študentske organizacije zavzema za rešitev bolj prizadevno in ne le z resolucijami. Resolucije so po značaju papirnate, imajo pa še to slabo lastnost, da pridejo na dan navadno prepozno. Rekl bi lahko, da je to zaradi tega, ker študentje ne vedo dovolj zgodaj, kaj se na drugih mestih govori in kdaj odloča o njihovi usodi. To pa seveda ni samo krivda študentov. Njihova dolžnost je, da v času, ko raste visokoškolski sistem in nove visokoškolske ustanove v Mariboru, tudi sami jasno povedo svoja stališča. Pričakovati smemo, da bo samostojnost in zrelost, ki jo dobijo študentje med šolanjem, njihova največja zaveznica na delovnih mestih in dobra korist naši skupnosti.

Zato je potrebno veliko dela skromnosti in samozaupanja, tako mariborskim študentom kakor tudi ustanovam, na katerih študiramo.

M. P.

Mariborski študentje na obisku v Poljski

1. avgusta je odptovala petnajstčlanska skupina mariborskih študentov v Katowice na Poljskem. Na meji v Zebzydowicach je delegacijo pozdravil sekretar odbora iz Katowic in

nil, da bo sodelovanje razširilo z izmenjavo kulturnih skupin iz Katowic in Maribora. Vsem članom delegacije je ostal obisk kakor tudi gostitelji v najprijetnejšem spominu.

M. SALOBIR

Študentje novinci!

Ali ste že seznanjeni z možnostjo najetja brezobrestnega študentskega posojila?

Oglejte si razpis in razpisne pogoje na oglasnih deskah šol. Tajništva šol vam bodo dala na razpolago vsa potrebna pojasnila in obrazce.

jo počastil s poljsko vodko. Sprejem na postaji v Katowicah je bil zares pristrčen. Že popolne so mariborski študentje odptovali v Zakopane. Po besedah enega izmed udeležencev so bili skeptični, vendar je bila ta bojazen popolnoma neupravičena, saj so bili prijetno presenečeni nad čudovitim planinskim mestom in okolico. Na črni borzi v Zakopanah so tudi pridno trgovali, nato pa »analizirali« poljsko vodko. Ogleдали so si Krakow in rudnik soli Bochnia (največji v Evropi). V zadnjih dveh dneh pa so se seznanili s Katowicami in njihovo bližnjo okolico. Odbor ZS MVZ je skle-

Zeleni bruci pod zelenim Pohorjem

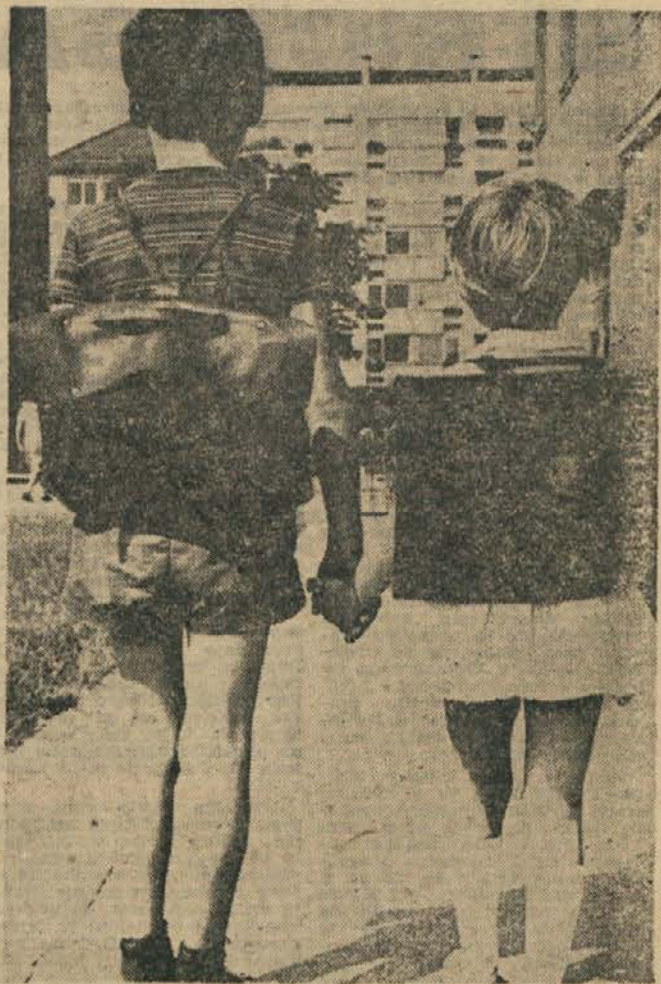
No, že na začetku vas moram potolažiti, da vsi pač ne boste ostali zeleni bruci. Med Scilo in Karibdo kolokvijev in pogojnih izpitov se vas bo nekaj vsekakor prebilo naprej. Mislite morate na to, da imamo (oprostito), bomo imeli pomanjkanje strokovnega kadra. Bodite optimisti, vsak pride enkrat na svoj račun.

Vaš prihod sicer ne bodo oznanile fanfare, vendar bomo kljub temu v vas spoznali nove prebivalce našega cenjenega mesta. Prijetno vas bo presenetila zares vzgledna čistoča ulic in cest, po katerih se boste odpravili iskati streho nad glavo. Pri tem iskanju boste spoznali pojme, kot so: gibanje v prostoru in času, svobodni trg, in se praktično seznanili z etiko in moralo. Mogoče vam bo to koristilo pri izpitu iz družbenih ved. Izbrancem, ki so jim bogovi naklonjeni, ne bo potrebno iskati strehe, ker bodo stanovali v študentskem domu. Okoli opoldneva ne boste pozabili na znameniti Marxov rek: »Da je treba najprej jesti, piti in nato šele razpravljati, študirati itn.« Pa tudi če s to materijo niste seznanjeni, boste kljub temu šli na kosilo. Nedvoumno vas bo kvantiteta porcij presenetila. O kvaliteti

ne bi na tem mestu govoril, ker je to stvar dosedanjih izkušenj. S polnim zadovoljstvom boste obsedeli in prebrali naš dnevnik, v katerem piše vse, kar si človek poželi. Moški predstavniki brucov bodo tudi po drugi plati potešeni, ko bodo ugledali sex bombo brez mini dodatka v obliki tekčila.

V stilu »dulce et utile« si oglejte mestne znamenitosti. Muzeja verjetno ne boste opazili, ker je na nasprotni strani ulice kino »Partizane«. Pot vas bo zanesla tudi v park, kjer stoji akvarij. Tam boste na lastne oči videli, kako se vedejo bruci in ostali študentje na raznih sestankih in izpiti. O kavarnah in ostalih podobnih prostorih ne bom pisal, najbolje je, da jih spoznate na lastni koži. Če se še niste uživali v »velikomestno« žuljenje, pa raje počakajte. Nasploh vas bo pestro in bogato kulturno žuljenje dvignilo na svetovljansko raven.

Vse ostalo prepuščam vam samim, vaše izkušnje in spoznanja, cenjeni bruci, lahko za beležite in prinesete na naš naslov ali pošljete po pošti. Večje in ostala potrebna točila bomo že mi namestili na odgovarjajoča mesta, vam pa poslali honorar. A. D.

Prvič na predavanja!

študentje ustanovili posebno komisijo »sladokuscev«, ki naj bi pomagala pri izbiri jedilnika, študentskih menijev in podobno. Ta komisija bi se lahko vsak drugi mesec sestala z vodstvom restavracije, na teh sestankih pa naj bi razpravljali o željah študentov, o pripombah pri delitvi hrane in o splošnih vprašanjih študentske prehrane. Stališče študentske komisije pa naj bi bilo objektivno pri morebitnih neljubih izpadih študentov pri kosilu ali večerji. Vodstvo restavracije Center si želi, da bi bili stiki s študentsko komisijo čim bolj prisrčni in odkriti;

— kolektiv restavracije si tudi prizadeva, da bi rešil vprašanje nepotrebnega čakanja v vrsti. Po pogovorih s študentsko komisijo bi določili ure, ko bi imeli študenti prednost pred ostalimi gosti, rezervirali bi mize in podobno;

— na vsakih tisoč kosil bo prejelo Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru deset brezplačnih bonov, ki naj bi jih razdelilo med socialno najšibkejše;

— kolektiv samopostrežne restavracije celo predlaga, da bi študentje sami predlagali jedila, ki jih imajo radi, saj bi se s tem še bolj navezali na svoj »drugi dom«;

— pri razgovorih za okroglo mizo naj bi sodelovali tudi profesorji višjih šol v Mariboru, starši in vsi tisti merodajni dejavniki, ki se zanimajo za študentsko prehrano.

Vsekakor so te odlične zamisli vodstva samopostrežne restavracije Center v Mariboru vredne pohvale. Toliko prizadevnosti za izboljšanje študentske prehrane še žal doslej ni pokazala nobena delovna organizacija v mestu ob Dravi. Seveda pa še to ni vse, kar lahko nudi študentom restavracija Center. V spodnjih prostorih sta priljubljena študentska lokala BIFE in DOMINO, kjer se lahko s prijateljem ob dobri kavici ali slaščici pogovorite o tem in onem. V avli restavracije so letos postavili tudi telefonsko govorilnico, ki so jo študentje zelo pogrešali. V kiosku pa lahko razen vašega študentskega lista KATEDRE kupite tudi številne druge časnike in revije, študentska zadruga pa pripravlja prodajo starih in novih skript. Skratka samopostrežna restavracija Center s svojimi prostori bo storila vse, da boste zadovoljni.

In še nekaj, dragi študentje. Ne pozabite na komisijo (10 članov), ki bo poskrbela za vaše želje!

Samopostrežna restavracija CENTER pripravlja prijetna presenečenja

Študentje - sestavjalci jedilnikov!

Ko boste prebrali te vrstice, dragi študentje, jih pozorno preberite. Namenjene so prav vam, starim »bajtam« in brucem, ki so prišli v Maribor na študij. Prav gotovo ste v prvih dneh, ki ste jih preživeli po prihodu v naše mesto, spoznali najpriljubljenejšo študentsko zbirališče: prostor pred samopostrežno restavracijo CENTER v Prešernovi ulici.

Star izrek pravi: ljubezen gre skozi želodec. Za vas študente bi skorajda bolj veljalo: poln želodec, uspeh pri študiju! Da bo to držalo, pripravljamo samopostrežna restavracija Center v letošnjem študijskem letu vrsto nadvse ugodnih presenečenj prav za študente. Ko smo se pred nedavnim pogovarjali z direktorjem samopostrežne restavracije Francijem Matjašičem, smo se prepričali o tem.

Poleg vsakodnevnega bogatega sortimenta jedil bosta letos prvič tudi dva študent-

ska menija, visoko kaloričnega, vendar ne bo nobeden presegal ceno 5 novih dinarjev;

— letos bodo lahko študenti tiste bone, ki jih ne bodo porabili, vrnili ali pa jih bodo koristili prihodnji mesec. Reklamacije bodo možne vsak dan, tudi v nedeljo;

— vodstvo samopostrežne restavracije Center si je zadnja leta prizadevalo, da bi navezalo tesnejše stike s študenti, s študentsko organizacijo. Letos vse kaže, da se bodo ti naporu uresničili. Zakaj? Kolektiv samopostrežne restavracije predlaga, da bi

Tudi v vrsti ne bo treba tako dolgo stati

Samopostrežna restavracija bo za marsikoga drugi dom

ČRNSKE SKRBI STRICA SAMA

Rasni nemiri, ki so pred meseci zajeli nekatera ameriška mesta, so zelo razburili že tako napete duhove. Vojna nevarnost se je zaradi vietnamske in arabske krize že tako povečala, za nameček pa smo dobili še rasne nemire v ZDA, ki ostro ogrožajo mir ne samo v ZDA, pač pa tudi drugod po svetu.

Začelo se je v Newarku v državi New Jersey, kmalu nato pa se je ogenj razširil na Harlem, Detroit, Rochester in Pontiac v državi Michigan. Zelo ostri spopadi so divjali v Detroitu, kjer lokalna policija skupaj z 8000 vojakov zvezne vojske ni mogla paralizirati odpora upornih črncev. Rezultat detroitskih spopadov je 38 mrtvih, več tisoč ranjenih in 2900 zaprtih črncev. Tu seveda niso vštete materialne izgube, ki pa so ogromne, saj so med spopadi zgorela cela stanovanjska naselja. Podobno je tudi v drugih ameriških mestih, kjer je do spopadov prišlo. Povsod je morala intervenirati zvezna vojska, ki pa je s črnci ravnala izredno kruto.

Črnske organizacije, ki jih je v ZDA precej, so nemire takoj izrabile za postavljanje raznih zahtev amerišskemu kongresu. Predvsem gre za prepoved črnskimi državljanom, da se udeležujejo vojne v Vietnamu, za izboljšanje položaja črncev v ZDA, za resnično enako volilno pravico za vse ameriške državljane, saj ta ponekod obstaja samo na papirju ipd.

Vodja črnega gibanja Martin Luther King je v nedavni izjavi obsodil oborožene spopade. Meni, da se je proti rasni neenakosti v ZDA vsekakor potrebno boriti, vendar z drugačnimi sredstvi. Zdi se, da so ti mirni načini odpora pri Kingu izredno priljubljeni, imajo pa tudi delno upravičenost, saj je danes svet tudi brez rasnih spopadov dovolj ogrožen.

Pred dilemo, oboroženi ali mirni spopadi, se je črnsko gibanje za rasno enakost znašlo že na začetku svojega boja. Takrat so prevladovala zmerna načela, ki jih je propagiral King, ki je zmeraj verjel, da bo čas opravil svoje. Skupaj s svojimi sodelavci je bil prepričan, da so najboljši način za odpor mirne demonstracije, ki naj vplivajo na javno mnenje, zaradi česar se bo, tako je upal, spremenil odnos belcev do črncev. Toda danes je situacija težja kot kdajkoli prej.

Po detroitskih dogodkih, ko se je črnsko vodstvo gibanja za državljanske pravice v trenutku največje gonje proti upornikom uklonilo, je tudi tisto spoštovanje, ki ga je užival Martin Luther King zbledelo, kljub vsem zaslugam iz preteklosti.

Zato sedaj vedno močneje silimo glas tistih, ki se kar sami proglašajo za revolucionarje. Danes ni več bistveno, ali gre za zavestni upor razžaljenih, ki jim kratijo njihove državljanske pravice, ali za revolucijo obupanih, kajti vse, kar se je na ulicah Newarka zgodilo, presega vse dosežanje rasne nemire v ZDA.

Ameriška vlada stoji danes pred dvema velikima problemoma; rešitev krize v Vietnamu, ki se vse prej kot ugodno razvija za ameriške politike, in rešitev črnega vprašanja. Ravno ta druga nevarnost, da pride do konflikta med belimi in črnimi, predstavlja za ZDA močnejšo preizkušnjo. V Aziji lahko ZDA

celo doživijo poraz, če pa bi ga doživele pri reševanju črnega vprašanja, bi to pomenilo razbitje nacije. Sila se je pokazala kot neustrezno sredstvo za dušitev takšnih spopadov, zato bo ameriška vlada morala najti nove, bolj humane poti za rešitev sedanje krize.

Postavlja se tudi vprašanje, ali je sedanja ameriška vlada sposobna rešiti nevarnost, ki ji grozi, na demokratičen in učinkovit način. To bo vsekakor pokazala prihodnost. Potrebne bodo različne spremembe v politični strukturi ZDA. Črnskimi poslancem bodo morali dati možnost, da postanejo člani najrazličnejših svetov in komisij, katerih članstvo je bilo doslej izključna domena belcev. To bo seveda naletelo na odpor in če ga bo ameriška vlada znala premagati, bo to pomenilo, da je sposobna za rešitev tega problema.

Politika države mora ostati nedeljiva, zato se bodo beli prebivalci ZDA morali sporazumeti s črnimi, saj narod, ki drugim narodom ne priznava pravice do življenja, tudi sam ni svoboden, ker je žrtev lastnih predsodkov.

Verjetno bo moralo preteči še precej časa, da bo sedanja kriza minila. Do tega pa bo moralo priti, saj je to v interesu miru v svetu. Navsedanje je absurd, da v najbolj industrializirani državi sveta, ki je ob svoji ustanovitvi imela najdemokracijejšo ustavo, še danes, več kot sto let po tem, ko je Lincoln proglasil rasno enakost, ta ni v popolnosti izvedena. To meče čudno luč na ameriško demokracijo.

GORAZD ZMAVC

PREHRANA MARIBORSKIH STUDENTOV

Vprašanje prehrane študentov mariborskih višjih šol je v zadnjih letih izredno pereče. Komisija za materialna vprašanja študentov pri Združenju MVZ je podrobno raziskala omenjeno problematiko in namerava v kratkem pričeti s široko akcijo, da bi čim uspešneje izboljšala zares kritično stanje.

Na vrsto vprašanj o dejavnosti komisije za materialna vprašanja nam odgovarja njen predsednik, profesor DOLFE CIZEJ, dipl. inž.

Kaj je v poslednjem času glavna skrb komisije za materialna vprašanja študentov pri združenju?

Anketa med študenti, ki jo je naša komisija izvedla v začetku lanskega leta, nam je samo informativno pokazala, da se precej mariborskih študentov hrani zelo neredno. Zastrahujoči pa so rezultati preventivnih zdravniških pregledov študentov in študentk v preteklem šolskem letu. 33 odstotkov vseh študentov — torej ena tretjina (!) je slabokrvnih in podhranjenih.

Kolikor vemo, je vaša komisija imela posebna proračunska sredstva v obliki subvencij za prehrano mariborskih študentov?

Maribor in njegovi študenti nimajo študentske menze, kakor je to primer v Ljubljani. Tam dobiva menza direktno družbeni prispevek za pocenitev hrane za vse študente, ki v tej menzi hočejo jesti. Študenti imajo v menzi tudi določeno samoupravo in lahko sestavljajo obroke bolj po svojem okusu. Mi v Mariboru smo kar skrajša pričeli s prakso, da je komisija sredstva za pocenitev prehrane nakazovala direktno menzam, v največji meri seveda Samopostrežni restavraciji Center. Vendar pa se ta praksa v zadnjem času ni pokazala najbolj uspešna.

V čem se je torej pokazala pomanjkljivost takšnega sistema subvencioniranja?

Zaradi deloma tudi opravičenih pritoževanj študentov o režimu prehrane v samopostrežni restavraciji je komisija vse bolj podlegala pritisku študentov in je v preteklem šolskem letu večino sredstev za te namene izplačala študentom v denarju. Obstaja pa mišljenje, da študenti ta denar niso porabili namensko, torej zgolj za izboljšanje prehrane. Sicer moram reči, da pri komisiji nismo prepričani, da je slabo

zdravstveno stanje študentov le posledica mogoče nena- menskega koriščenja tega denarja — slaba prehranjenost datira seveda že od prejšnjih let oz. za časa srednješolskega študija. Seveda pa bi komisija kljub temu želela, da se sredstva, ki so namenjena izključno za izboljšanje prehrane, res v ta namen porabijo.

Ima komisija za rešitev tega vprašanja kakšen otlipljiv oz. izdelan predlog?

Zaradi šolskih počitnic takega predloga še nimamo popolnoma izdelanega. Eno pa drži: subvencije za prehrano v obliki gotovine na roko bomo dajali zgolj v izjemnih (in seveda popolnoma opravičenih) primerih. Ker je komisija s temi sredstvi razumno in varčno gospodarila, bi lahko v mesecu novembra pričela z nekoliko širšo akcijo.

Smatramo, da bi bilo prav in za zdravje vseh študentov, ki se morajo hraniti izven svojih domov, primerno, da so vsi deležni dobre hrane. S tem bi hoteli ustvariti režim, ki vlada tudi v Ljubljani: da bi se v menzah lahko hranili vsak študent po nižji oz. za njega znosni ceni. S posebnim prispevkom iz teh sredstev za subvencije za študentski opoldanski in večerni menu bi bilo to verjetno močno doseči. V pogovorih s samopostrežno restavracijo Center je komisija ugotovila, da bi bilo ta predlog možno izpeljati. Seveda bi študentje morali imeti določen vpliv pri sestavljanju primernih obrokov za študentski menu in pri reševanju vseh eventualnih nesoglasij in pritožb. Razumljivo pa je tudi, da bi se te ugodnosti morali študentje posluževati v čim večjem številu, ker bi sicer samopostrežna restavracija ob preniknem številu študentskih abonmajev ne mogla nuditi dovolj otlipljivih ugodnosti.

**Študentje
in srednješolci!
Dopisujte v vaš list!**

RAZVOJ REVOLUCIJE

Beseda revolucija izvira iz latinščine (lat. — revolutio) in pomeni nagel preobrat v toku in zaporedju stvari, bistvene kvalitne spremembe, skok iz ene kvalitete v drugo, novo, ki nastane kot rezultat prejšnjih, postopnih, kvalitativnih sprememb. Revolucija je ena izmed dialektičnih zakonitosti razvoja družbe, narode in mišljenja. Za označevanje velikih, najčese naglih prelomnic v razvoju na raznih področjih človeške dejavnosti uporabljamo termine: industrijska, agrarna, znanstvena, kulturna revolucija. Od vseh revolucij v razvoju zgodovine in človeške eksistence imajo po značaju in obsegu najpomembnejšo vlogo socialne — družbene revolucije. Termin revolucija, če ni točneje opredeljen, uporabljamo zanje.

Socialne revolucije označujejo bistveno spremembo družbenega sistema, njegov prehod iz enega zgodovinskega tipa v drugega, iz prejšnje družbene formacije v novo, višjo in popolnejšo. Z njihovo pomočjo se družba rešuje zaostalih odnosov, ki omejujejo razvoj proizvodjalnih sil. Teorijo revolucije so znanstveno raziskovali in razložili Karl Marx, Friderik Engels in Vladimir Iljč-Lenin. Pred njimi so bile teorije družbenega razvoja nedialektične in pot do objektivnih zakonitosti je bila zanje neodkrita, omejena.

Proizvajalne sile oziroma proizvodna orodja, ki se s njimi proizvajajo materialne dobrine, ljudje, ki spravljajo proizvajalno orodja v gibanje in proizvajajo proizvodnjo materialnih dobrin zato, ker imajo določeno

iskustvo v proizvodnji in delovne navade — vsi ti elementi skupaj tvorijo proizvodjalne sile družbe. Proizvodni odnosi tvorijo delovne odnose med ljudmi. Ljudje učinkujejo na naravo in proizvajajo različne materialne dobrine, ne nastopajo izolirano, temveč stopajo v neke odnose, zveze in skupine. Človek, ki bi živel sam ločeno in neodvisno od vseh drugih ljudi, sploh ne bi mogel obstajati in ustvarjati. Brž ko je človek izšel iz živalskega prednika, je njegova proizvodnja postala družbena. Proizvodnja različnih materialnih dobrin prisiljuje ljudi v določene družbene odnose, v proizvodne odnose.

Pri družbeno-ideološki nastavi mislimo na razne oblike družbene zavesti, ki tvorijo, povežani v določen sistem, ideologi-

jo tega ali onega razreda oziroma družbe. Na različnih stopnjah zgodovinskega razvoja posamezne oblike družbene zavesti niso nastopale ločeno in samostojno, temveč so se pogojevale v medsebojni odvisnosti. Prvotno je bila religija edina splošna oblika družbene zavesti, ki je združevala oziroma vsebovala vse ostale.

Praktične potrebe, ki so se rodile za družbo iz delitve dela, iz novih oblik proizvodnje, iz nastanka razredov in države, pa so povzročile izločanje posameznih oblik družbene zavesti (na primer filozofija, pravo) iz skupnega okvira religije.

Razvoj družbenih zavesti od prvotnih splošnih religiozno-mističnih pojmovanj k vedno popolnejšim, znanstvenim spoznanjem o zakonitostih v družbi in

naravi, se je odvijal vedno in spodbud, ki jih je dajala družbena, predvsem proizvodna praksa.

Kakor filozofija in znanost so se spreminjale tudi moralne norme, pravni pojmi, vrednote, nje umetnosti in vsi drugi pojavi družbene zavesti. Nova vprašanja so se vedno ponavljala in postajala pomembna takrat, kadar so jih sprožile realne potrebe družbe in tudi rešitve so se našle šele, ko so v družbi dozoreli pogoji zanje. Potrebno je poudariti, da obstaja tudi med bitji (materialno osnovo družbe) in družbeno zavestjo medsebojna odvisnost in medsebojno vplivanje.

(Nadaljevanje prihodnjic)

„Jugoslovansko nacionalno vprašanje“

Kmalu po tistem, ko se je nekoliko polegel hrup okoli tolikanj razpite Deklaracije, so se v nekaterih jugoslovanskih časopisih pojavili članki, kjer so avtorji opozarjali na dejstvo, da je pri nas veliko število mladih ljudi, ki se iz tega ali onega vzroka ne morejo opredeliti za nobeno izmed nacionalnosti. Obenem pa smo lahko zasledili sestavke (Telegram), v katerih so se nekateri mladi ljudje jasno in odločno deklarativno odločili, da bo odslej njihova narodnost jugoslovanska.

Gre namreč za to, da so posamezniki (mimogrede, med njimi tudi nekaj Slovencev) javno skušali dokazati, da imajo pravico do »jugoslovanske« nacionalnosti. Zelo karakteristično in po svoje zanimivo je pismo, ki je bilo objavljeno v zagrebškem Telegramu, podpisal ga je študent filozofije Milan Polić iz Zagreba. Iz tega pisma navajam nekaj odlomkov.

»S tem pismom želim podpreti po mojem mišljenju sijajen predlog, o katerem je bilo veliko govora že poprej in ki ga je na plenarni seji glavnega odbora SSRN Hrvatske ponovno dala tovarišica Vera Čujlić. Ob tej priložnosti je dejala: »Zahtevam, da se vsem, ki to želijo in čutijo, in takšnih ni malo, omogoči, da postanejo Jugoslovani... Zato podpiram ta predlog, zahtevo vseh tistih, ki so to zahtevali ali še zahtevajo, da v rubriki »narodnost« dobi svoje mesto tudi tisti, ki ga dosedaj tam, vsaj formalno,

ni bilo, to je JUGOSLOVAN... Ne čakajmo, da nam kot miloščino podelijo tisto, kar je naše. Pišite! Oglasite se! Naj se vidi, koliko nas je. Naj se vidi, da smo preveč številna nacionalnost, da bi lahko bili brez imena. Brez priznanega imena, ker ime obstaja.«

Zelo konkretno in jasno je razložil svoje stališče do vprašanja »Jugoslovantva« Ivan Cankar v svojem govoru leta 1913: »... Kakršno koli jugoslovansko vprašanje v kulturnem ali celo jezikovnem smislu zame sploh ne eksistira. Morda je kdaj eksistiralo; toda rešeno je bilo takrat, ko se je jugoslovansko plemo razcepilo v četrto narodov s četrverim, čisto samostojnim kulturnim življenjem... Bodi tega kriva zgodovina, bodi kriv kdorkoli, jaz, ki to dejstvo konstatiram, ga čisto gotovo nisem zakrivil.«

Tako je Ivan Cankar že tedaj smatral jugoslovanski problem izključno za po-

litični problem, ker mu je bilo bolj kot vsem politikom in teoretikom tiste dobe jasno, da se pod pretvzo integralnega jugoslovantva lahko skriva samo težnja po hegemoniji, večjega in močnejšega naroda nad manjšim, kar se je pozneje v kraljevini Jugoslaviji pokazalo za točno in kar je slovenski, še močnejše pa makedonski narod bridko občutil »na svoji koži«. Sprva so tudi vse delavske stranke zavzele napačno stališče do nacionalnega vprašanja, stališče integralnega jugoslovantva, s čimer so nasprotovale sicer neorganiziranemu gibanju kmečkih in delavskih množic, ki je dokazovalo, da je v Jugoslaviji pet narodov. Seveda pa delavski razred ni mogel izgubljati časa z nekakšnimi utopijami o jugoslovantvu, kajti »delavski razred ne more biti za ukinitev štirih ali petih nacionalizmov, da bi ustvaril enega, jugoslovanskega. Boriti se mora za uničenje družbenih korenin vsakega nacionalizma«. Umetno je bilo torej že neke od leta 1948 ali pa morda že mnogo prej, nemogoče ustvariti »jugoslovanski narode«, o spontanem združenju ali spojitvi pa je dandanes že smešno govoriti, ker so »čas preletavanja ali spajanja nacij v smislu ustvarjanja novih enotnih narodov klasičnega tipa minili.

Ti procesi so bili pri nediferenciranih in sorodnih ljudstvih mogoči samo v pr-

vih fazah nacionalnega prebujanja, ko nacionalne skupnosti še niso bile definitivno konstituirane. Seveda pa to ne pomeni, da je proces spajanja narodov dokončno zaključen, kajti narodi so konec koncev le nekakšna družbena formacija, ali pa so to vsaj v dobi svojega konstituiranja bili. Toda spajanje narodov, o kakršnem govorimo danes, nima nobene zveze z nacionalizmom, z vprašanjem jezika in konec koncev z vprašanjem posameznikove pripadnosti nekemu narodu. Ta proces denacionaliziranja, v katerega stopamo, je neka »nova družbena kategorija, ki se ne da natezati na stara kopita«. Ljudje po vsem svetu začenjajo širiti, da pripadajo nekakšni skupnosti, ki se imenuje človeštvo, ki ima neke neke skupne interese, ne glede na družbene ureditve ali svetovno nazorski pogled »Zavest enotnosti lahko nastane tudi ob obstoju raznih jezikov in raznih kultur, kakor nasprotno, isti jezik (lahko tudi ista nacionalnost, p. D. J.) sam po sebi še ne ustvarja zavesti enotnosti, kajti ta zavest je vedno produkt globljih materialnih družbenih potreb in faktorjev.«

* Vsi citati so iz Kardeljeve knjige: Razvoj slovenskega narodnega vprašanja. DRAGO JANCAR

KUD ŠTUDENT VAS VABI

V LETOŠNJEM LETU OBSEŽEN IN ZAHTEVEN PROGRAM DELA

STUDENTSKO KULTURNO-UMETNIŠKO DRUŠTVO KUD STUDENT JE BILO USTANOVljENO 21. MAJA 1964. USTANOVljENO JE BILO NA POBUDO ZSJ MVZ MARIBOR. MOTIVACIJA ZA USTANOVITEV JE BILA POTREBA PO KULTURNEM IZZIVLJANJU MARIBORSKIH STUDENTOV, KI SO PRIŠLI V MESTO OB DRAVI Z USTANOVITVIJO PRVIH VIŠJIH ŠOL. PRVI PREDSEDNIK DRUŠTVA JE BIL RITLOP ZLATKO, SLEDIL PA MU JE URANJEK IVAN, STUDENT VEKŠ. TAKOJ SO BILE USTANOVljENE TRI SEKCIJE: STUDENTSKI ODER, PEVSKI ZBOR IN FOLKLORNA SKUPINA.

Studentski oder, prej Dramska sekcija, je pričel s svojim delom že v mesecu decembru 1964. V začetku meseca marca so pričeli z vajami za literarno satirični kabaret OBJEKTIVNE TEŽAVE. Predstava je režiral član Drame SNG Maribor Marjan Bačko, scenograf in kostumograf

je bila Vlasta Hegedušič, aranžirajoča za songe pa je napisal Berti Rodošek. Premiero so imeli 7. maja 1965, ki je sodeč po kritikah uspela. S tem delom so se predstavili tudi zagrebškemu občinstvu na 19. majskem festivalu studentov, kjer so dostojno zastopali mariborske študente. V letu 1965/66 so pričeli z vajami satiričnega teksta Reformirana Sneguljčica, vendar do uprizoritve ni prišlo zaradi trenja med ZMVZ in KUD Student.

Pevski zbor KUD Student se je prvič predstavil mariborski publiki na proslavi Dneva mladosti 1965. leta v unionski dvorani. Prvi dirigent zbora je bil znani mariborski pevski pedagog tov. profesor Jože Gregorc, ki pa zaradi prezaposlenosti zbora ni mogel dalj časa voditi. Kasneje je vodstvo prevzel dotodanji korepetitor, dijak CGV v Mariboru, sedaj redni študent glasbene akademije v Ljubljani, Stane Jurc. Umetniško vodstvo je še danes v njegovih rokah. Zaradi

dveletnega študija na mariborskih višjih šolah ima zbor precej težav s članstvom. To se namreč iz leta v leto spreminja in s tem se menja tudi kvaliteta zbora. Vendar člani pevskega zbora z vestnim delom to težavo premagujejo. V razvoju od ustanovitve pa do danes so imeli vrsto uspešnih nastopov v Mariboru in njegovi okolici, skupaj s folklorno skupino pa so gostovali po Kosovu in Metohiji.

V želji za ohranitev te dejavnosti je bila pri KUD Student ustanovljena folklorna sekcija. Razumljivo je, da začetek ni bil lahek, vendar so začetne težave hitro prebrodili in sekcija je začela z delom. Namen sekcije je gojiti ljudske pesne Slovenije in ostalih jugoslovanskih narodov. Kakor Studentski oder in pevski zbor je tudi folklorna skupina imela vrsto uspehov v Mariboru in njegovi okolici ter v naših ostalih republikah. Naštudirani imajo precej pester program pesnov, med drugim: Venček slovenskih plesov, Splet prekmurskih plesov, Splet hrvaških plesov, Ples v dvoje Vlačko oro, Vlačko četverko Bunjevačko mo-mačko kolo, Svatovca itd.

Od 20. do 31. avgusta 1967. leta so bili člani pevskega zbora in folklorne sekcije v Kopru, kjer so se pripravljali za

nastope, ki bodo v mesecu oktobru. To desetdnevno bivanje v mestu, ob naši jadranski obali, je bilo za člane obeh sekcij obenem tudi nagrada za aktivno udejstvovanje pri KUD Student.

Za sezono 1967/68 nameravata obe sekciji pripraviti vrsto nastopov v Sloveniji in naših drugih republikah ter v tujini. Tako odhaja ob 50. obletnici oktobrske revolucije folklorna skupina na štiri-dnevno gostovanje na Madžarsko. Skle-njen je tudi sporazum s poljskimi študenti o medsebojni izmenjavi kulturnih skupin. Aprila 1968 bo obiskala naše mesto skupina poljskih študentov, že isti mesec pa jim bodo naši študentje obisk vrnili.

Za letošnje in prihodnje leto so pripravili obsežen in zahteven program dela, ki ga bodo lahko uresničili le tako, če se bo vključilo v njihove vrste zadostno število mladih ljudi. Veseli bodo vsakega, ki ima veselje in voljo delati v eni izmed sekcij. Zato vas vabijo da se vključite v njihove vrste.

MIRO LESKOVAR

FESTIVALI,
NAGRADE,
NAGRAJENCI
IN NESMISEL:

ZA PEST DOLARJEV VEČ...

POD TEM NASLOVOM SO POSNELI ITALIJANI ZLAGAN IN IZ VSEH VETROV NAKRADEN WESTERN, KI GA NE BODO NIKOLI POSLALI NA NOBEN FESTIVAL IN TUDI NE BO NIKOLI POBRAL NOBENIH FESTIVALSKIH NAGRAD — VENDAR PA JE SORODNOST V NAMENIH, KI SO VODILI TISTE, KI PRIPREJAJO FESTIVALE IN TISTI, KI SO POSNELI ONO REVOLVERSKO SERENADO, PRECEJ VELIKA — PREDVSEM PA PRESENETLJIVA! ENIM IN DRUGIM GRE ZA PEST DOLARJEV.

Festivale — pa naj imajo še tako visokotelečne programe in plemenite cilje — mora nekdo financirati, in to nekdo, ki ima mnogo denarja. Ze naš Pui dovolj velja v vsej svoji skromnosti, kaj šele Cannes, Benetke, Berlin, Moskva... Toda prav tako očino je, da ti festivali privedeljem vloženi kapital vrnejo — tako ali drugače.

Cannes, kot eden najstarejših festivalov, je imel sprva nalogo popularizirati francosko filmsko umetnost (beri francoske filme) v primerjavi s ostalimi narodnostmi. Kmalu pa se je spremenil festival filmske umetnosti v najimenitnejše tržišče filmov. Kako bi Italija — Italija Rossellinija, de Sice, neo-realizma — in de Pontija in Laurentisa — lahko ostala brez festivala? Sledila je mostra di Venezia. Pri dobrem poslu, kjer je toliko denarja, je kruna tudi za dva. Tudi za tri!

Toda vzhod ni hotel na isti ravni tekmovali s komercializiranimi festivali ob Croisetti in Lidu. Festival v Karlovih Varih je imel nalogo, da odpre možnosti za uveljavljanje filmov iz socialističnih dežel — in ko se je dovolj uveljavil, so se po bratovsko zmenili: eno leto v Karlovih Varih, eno

leto v Moskvi. Zdaj je vsako leto v Moskvi. Zahodna Nemčija, dežela kjer proizvajajo najslabše filme na svetu, seveda ni mogla zaostajati — in rodil se je festival v Berlinu, kjer so nekaj časa res predvajali tudi temu primerne filme. Ker pa je Nemčija le zanimivo tržišče za film, so pričeli pošiljati ipa tudi filme, ki jih v Cannesu ali Benetkah niso vzeli, ali tam niso imeli možnosti za uspeh. In tako delijo zlate palme in zlate leve in zlate medvede in podobne vidne nagrade — za to bleščečo kuliserijo pa delijo »pest dolarjev« več...

Zdaj pa k letošnjim Benetkam. Ne gre za to, ali so prinesle našemu filmu primerno uveljavitev — naš film so predvajali ob najslabšem času ob najslabših pogojih in v najbolj neprimer- ni okolici. Nič zato, profesor Chiarini, predstavnik in duhovni vodja »novega festivalnega režima v Benetkah« je zelo lepo govoril o našem filmu. Tudi tolažba. Posebno še, ker pomeni novi režim v Benetkah na zunaj prelomnico s staro festivalsko komercialno prakso. Tisti namreč, ki dajejo denar za beneški festival, so ugotovili, da je takšnih festivalov, kot so bili, že preveč, kot jim lahko plačajo tovarne. Tako je padla izbira na profesorja Chiarinija, strogega idealista, ki naj da Benetkam nov sijaj, nov polet, novo vrednost. In ker so staro, konformistično, unosno že pobrali drugi, mora biti festivalsko vzdušje novo, nekonformistično, idealno — skratka: nefestival- sko!

Takšna je bila tudi izbira filmov. Kaj nam pomeni, če pravimo danes, da je raven filmov v Benetkah na sploh bila nizka — in da nagrada letos ob splošnem nivou ne pomeni mnogo. V beneških kinodvoranah so le prišli do besede mladi ustvarjalci, nekonformisti, debutanti, iskralci in eksperimentatorji — vsaj deloma. Kajti višek festivala so vendarje prihranili »starim« asom: Viscontiju, Bunuelu, Nanyju Loyu, Zoltanu Fabriju, Passoliniju. Res je sicer, da so ti pokazali nove strani svoje ustvarjalnosti, toda v celoti so vendarje prevladali že upejlni prijemi...

Kljub vsemu pa imajo ti festivali svojo veliko vrednost za napredek filma kot umetnosti — mimo pravih namenov tistih, ki dajejo zanje denar. Italijanski neo-realizem, francoski novi val, švedski ekspresionizem Bergmana, japonski brutalni estetizem in še več drugih, novo prinašajočih gibanj, se je uspelo uveljaviti na festivalih — ob in kljub konformistični industriji filmske

poplave. Evropski režiserji so zlomili edino zveličavno hollywoodsko recepturo — in letos na Lidu ni bilo niti ZDA, niti Sovjetske zveze, niti Japonske — in še kakšne druge filmske veselice. Nič ne de: kdor nima kaj pokazati, je bolje da užaljen ostane doma...

Tisto »pest dolarjev« več si bo treba prislužiti pač drugje. Saj filmskih festivalov na svetu ne manjka!

SREČKO GOLOB

Catherine Deneuve v nagrajenem filmu Belle Jour.

15 premier- nih filmov, 4 kinotečni filmi, X repriz...

KAJ BOMO GLEDALI V MESECU OKTOBRU?

Ce bi si hoteli ogledati vse filme, moramo računati vsaj petkrat tedensko z obiskom v kinu; za filme, ki si jih velja ogledati, bi si morali rezervirati štiri večere; za filme, ki so zanimivi, morda tri; za filme, ki jih moramo videti, pa bi skoraj morali dvakrat tedensko ertvovati čas...

Tak je sestav programa v mariborskih kinematografih v času do 15. oktobra...

IN SE NEKOLIKO DRUGAČEN PREGLED:

Od 15 premiernih filmov, 4 kinotečnih filmov in 2 planiranih repriz bomo lahko videli 5 westernov (3 iz kinoteke), 4 sodobne komedije, 2 vojni-pustolovska filma, 2 kriminalki, 2 sodobni drami in 1 vojno dramo, 1 vohunski film, 1 glasbeno komedijo, 1 zgodovinsko komedijo, 1 ljubezensko dramo in 1 risanko.

Od petih westernov so trije vredni ogleda — in sicer vsi trije iz kinoteke: Ljubezben v plamenu iz 1940 zaradi režiserja Michaela Curtiza in glavnega junaka Errola Flynna. Črna komada iz leta 1940 zaradi režiserja Raoula Walsh in glavnega junaka Johna Waynea in Razbojnik iz Brimsbanea zaradi nepozabnega igralca Wallacea Berryja. Oba »sodobna« westerna sta v bistvu starejša — italijansko-jugoslovanska koprodukcija Črna zvezda, v stilu znanih filmov o skrivnostnem maščevalcu Zorrou, je čista kopija, ameriški Prerjia časti pa ima sicer nekaj ambicij, pač pa je imel režiser Andrew McLanglen prekratko sapo za tak film v stilu Johna Forda, kljub temu da igra v njem James Stewart s sinom Johnny Waynea Patrickom in ob njima še Rosemarie Forsythe.

Castno zastopstvo sodobne komedije s kar štirimi filmi je tudi kvalitetno: Richarda Lesterja se spomnimo iz filma z Beatlesi Na pomoč — tokrat pa vidimo njegov Sarm in kako ga pridobiš, s katerim je 1965 naredil v Cannesu tak preplah, da so mu dali »Grand Prix«, kljub temu da je povsem nekonvencionalen, nebrzdan in nefestivalski. Zato pa ga je treba videti, saj se ne smejimo samo najbolj divjim dogodivščinam treh mladih z enim dekletom, ki jim pade v hišo, smejimo se svojemu — in staremu času. Italijanski omnibus Fiksna ideja je satira na zastarele pojme zvestobe in varanja, na »lastnike« v nas in na »časte«... Od obeh repriznih komedij si velja ogledati zahodnonemško mojstrovino Kurta Hoffmanna Nedokončana zgodba, ki neustojljivo pometja z malomeščanskimi vrhovi sodobne družbe in to tako duhovito, da se prizadeji sami amejajo. Če seveda razumejo. Jerry Lewis v Raztresenem profesorju tudi malce cika na ameriške razmere — vendar je njemu mnogo več do smeha kot do satire.

Oba vojno pustolovska filma sta si kot dvojčka: tako Naloga eskadrile 633 kot Heroji Telemarka skušata kolikor mogoče dramatizirati klasične podvige zavezniških ekip, da bi na Norveškem porušili važne nemške vojne objekte, pri čemer imajo »Heroji« prednost, da jih je režiral Anthony Man in v njih igra Kirk Douglas z Ulo Jacobsen, »Eskadrila« pa je letalski film s Clifford Robertsonom.

Ena od kriminalk je mojstrovina: Jules Dassin je z Melino Mercouri ponovil svoj podvig iz »Kiflija« — dal je s »Topkapjem« nov tip kriminalke, ki ga seveda že posnemajo. Zato pa so nemška Vrata s 7 ključavnicami toliko bolj dolgočasna in bedasta, kljub 7 ključavnicam nakradena...

Kadar govorimo o sodobni drami, mislimo na mlade, pogumne režiserje, ki mečejo človeštvu kosti, ki bi jih bilo treba glogati. Jean Luc Godard je s svojim Moški spol — ženski spol to storil. Sodoben človek se bori z usledinami starega, s pritiskom novega, s samim seboj — in ta boj, za katerega ni pripravljen, je brezihoden. Malce sorodnosti ima z njim tudi Orlandinjeva Potepenka.

Weekend v Dunkerquesu je prava vojna drama, s pravim brezumjem sodobnega pobljanja in človekovo revščino. Jean-Paul Belmondo je enkrat pravi junak iz tragedije — brez krivde kriv... Vohunski film — če lahko tako uvrstimo Jamesa Bonda — predstavlja tokrat Dr. No in s tem smo že tudi vse povedali razen imena partnerke Seana Conneryja: Ursula Andress.

DEKLETA MINI GENERACIJE

Nedavno je londonski The Sunday Times Magazine objavil anketo, v kateri je sodelovalo 500 samskih Angležinj, deklet v starosti med 18. in 29. letom, torej tipičnih predstavnic generacije mladih v Veliki Britaniji. Anketo je izvedel Opinion Research Centre (Center za raziskovanje javnega mnenja) z namenom, da bi odkril: v čem se današnja mlada Angležinja razlikuje od dekleta prejšnjih časov? Nikoli torej svobodno deklet ni imelo toliko svobode kot dandanes. Moderno deklet je danes privlačno za vsakogar, tako mladeniču kot starcu, in nekem smislju predstavlja celo turistično atrakcijo, bleščeči okras popustljive in svobodne družbe. Mini krilo je postalo simbol njene popolne emancipacije. Zasluži dovolj denarja, da lahko kadarkoli, če to želi, zapusti starše, ne da bi jo zaradi tega smatrali za »malce preveč hrabro« ali svobodnjaško. Če današnja mlada »single girl« (samsko deklet) misli več na svoj poklic in če se, namesto da bi mislila na poroko, posveča izpopolnjevanju svojega znanja, jo običajno označijo kot »karieristko«, ne pa kot večno devico kakor včasih. Z neoporečnimi kontracepcijskimi sredstvi lahko sama odloča o seksualni morali in svoji bodočnosti. Zivljenje in zakon nista več skrivnost, ki živi med štirimi hišnimi zidovi.

Rezultati, do katerih je prišla anketa, so zelo zanimivi. Navajamo nekaj podatkov: od 1.755.000 neporočenih mladih Angležinj vsaka četrta živi samostojno, prav toliko pa jih priznava, da so hodile s poročenimi moškimi. Samo 2% deklet uživa druge. Kar se tiče morale, obstaja nekakšna posebna zakonitost glede na starost anketiranih. Mlajša dekleta se redkeje »ukvarjajo« s poročenimi moškimi, samo 14%, a med 25. in 29. letom hodi in se zabava z zakonskimi možmi več kot polovica anketiranih. V 18. in 19. letu starosti samo 8% deklet jemlje kontracepcijska sredstva, starejša dekleta pa posegajo za njimi pogosteje. Ena izmed poti bega iz prozaične družbe in okolice je — posebno pri starejših dekletih — alkohol. Več kot 50% vseh deklet je izjavilo, da starši niso nikoli govorili z njimi o seksualnih problemih. Najzanimivejši del anket je tisti, ki govori o poroki. Čeprav se veliko število deklet pred dvajsetim letom poroči, redko katera smatra, da so »the teens« (leta med 10. in 20.) prava leta za poroko. Več kot polovica jih misli, da so najboljše leta za možitev med 22. in 24. Dekletom so v anketi postavili tudi zelo delikatno vprašanje: kaj bi napravili, če bi zanosili, a se ne bi hoteli poročiti z očetom vašega otroka? Okrog 10% bi jih napravilo splav, 37% deklet bi dovolilo, da otroka posvoji kdo drugi (1), 50% bi svojega otroka zadržale, 33% anketiranih pa ni vedelo, kaj bi storile v takšni situaciji.

Zanimivi so tudi njihovi načrti za bodočnost, njihove želje, sanje in ideje, ki so kot pri vseh mladih ljudeh pretkane z nemirom in avanturizmom.

ANGELA ima 25 let, toda izgleda mnogo mlajša. Živi v West Kensingtonu z lepo črno prijateljico. Nobena izmed njiju ni zaposlena, vendar ne mislita niti na delo niti na poroko. Bo že nekako.

BARBARA ljubi Prevortovo »Barbara«.

JOANA je stara 19 let in je tik pred poroko. Ko se bo poročila, bo skupaj z možem odšla v Kanado in tam tudi ostala.

JENNIFER je delala kot otroška ne-govalka, toda ta posel je zapustila, ker ni »nora na otroke«. Ljubi potovanja. Ne moti je, če se tudi do pedesetega leta ne bo poročila. Sedaj ima »fanta«.

TINA ima 24 let; stanuje na podstrešju in kot silkarka služi denar za življenje tako, da prodaja slike, »nad 35 funtov«, in to v glavnem prijateljem. Smatra, da bi morali samo ljudje kreativnega duha živeti skupaj, ker je doživela razočaranje v enoletni zvezi z moškimi, ki je ni »razumel«. Zakon je zanjo prevara, ker zakonci pogosto drug drugega varajo.

ELIZABETH iz Manchesterja dela na računskem stroju, posebnih načrtov ni.

FORMA VIVA V MARIBORU

V MARIBORU se že dalj časa mudijo trije likovni umetniki, ki v priložni podjetja Stavbar ustvarjajo skulpture za Formo vivo. To so TINE LINO iz Milana, Slovenke TONE LAPAINE in japonski kipar TAKEŠI KUDO. Po končanem delu bodo umetniki podarili svoje umetniške stvaritve našemu mestu. Na sliki: Gost iz daljne Japonske Takeši Kudo pri delu. — Foto: V. Spjevak

ilm

Franček Rudolf:

Srečni konec

(Po Shakespearu: Romeo in Julija)

JULIJA: Dan je, dan jet Od tod! Le hitro stran! Skrjanec je, ki poje tak neubrano, hrečči neznosno in ostro vrešči. Da sladka pesem je skrjančeva? Tale že ne, ko nama slast greni. Sedaj pa stran: svetlo je in svetleje. ROMEO: Temno le v duši nama, vse temneje. (Poljubi Julijo, stoji k robu balkona, pa se vrne.) JULIJA: (Mu pade v objem) Ljubi... ROMEO: (Jo odrine) Lestev so ukradli. JULIJA: Gorjel! ROMEO: Kot da bi ne bilo dovolj lestev v Veroni. Zakaj je bilo treba ukrasti ravno to?

JULIJA: Ne izgubljal časa, zažvižgaj Baltazarju. ROMEO: Red bi moral biti. Vse skupaj bi bilo treba naznaniti policiji. JULIJA: Kar je bilo, je bilo. Daj. ROMEO: Kaj »daj«? Aja! (Zažvižga) JULIJA: Vsa hiša te bo slišala namesto njega! ROMEO: Ne bodi malenkostna. (Zažvižga še enkrat) BALTAZAR: (je pridrvel z yso naglico) Gospod...

JULIJA: Psst... ROMEO: (Je zelo glasn) Vrv! JULIJA: Psst! Moja čast! ROMEO: Teci in poišči kako vrv. BALTAZAR: Prosim, gospod! ROMEO: Vrv, kako vrv, teci! BALTAZAR: Aja, lesteve. (Počasi in previdno odide) (R. in J. sta sama. Kratek premor) ROMEO: Vse skupaj se je odvijalo tako naglo; lepe in grde reči. Zdaj je pred nama resnica. Ampak ni mi žal.

JULIJA: Zal? Čemu? — Ti mi nekaj prikrivaš, Romeo. (Dolg premor) ROMEO: Mislim sem, da bo lepše. — No, zdaj se lahko vsaj še enkrat posloviva. JULIJA: Posloviva? Zaenkrat se ne. — Te ne ljubim? Nisem naredila vse, kar je bilo v moji moči? Povedal boš, kaj ti ni bilo prav. ROMEO: Saj ni to... Trenutek... trenutek, da najdem prave besede... Julija, ubil sem tvojega bratrancea.

JULIJA: Smešno. Njega bi tako ali tako usmrtili, ker je razrezal tisto barabo Mercutia.

ROMEO: Tvoj bratranec je bil. Hudo ti je zanj.

JULIJA: (Neodločno) Ko sva bila majhna, sva se veliko igrala. Ampak kako bi mi bilo, če bi on ubil tebe?

ROMEO: (Jezno) Kako lepo: Stara hiša, nova hiša. Stara hiša nam je draga, nova tudi. Ker pa se preselimo v novo, je staro treba prodati.

JULIJA: Vidim, da si še otrok. Starokopiten. Ideale imaš, ne odrekaš se svojim sanjam.

ROMEO: Julija, ti si bila vrhunec mojega življenja. Bilo mi je lepo, da bi umrl. Bakle gorijo po dolgih hodnikih s srčastimi okni. Fantje imajo črne deklice na rdeče maske. Veš, pred teboj sem bil zaljubljen v neko drugo. V neko hladno, nepomembno bitje.

JULIJA: V katero?

ROMEO: Saj ni važno. Ko sem te zagledal, sem pozabil na vse. In ko sem te poljubil — se še spominjaš? JULIJA: (Omalovažujoče) Če moja roka je v slo zapeljana, svetinjo to z dotikom užalila (se leno poljubita)

ROMEO: Besede so prazne, ampak tu notri to tu notri. To je bila resnica!

JULIJA: (Se razveseli) Tudi jaz sem bila vedno tako sanjava. (Stvarno, hladno) Bila sem!

OSEBE: (po vrstnem redu nastopanja) Romeo, Julija, Baltazar, Straža, Knez, Capulet, Paris

ROMEO: Umazanka.

JULIJA: Reci raje: prasička. Zakaj uporabljáš parfimirane izraze?

ROMEO: Zakaj me slišiš, naj ne bom junak, temveč kokkar, ki te je prigrigal? Se hočeš maščevati za tisto, kar deklice nekoč izgubite, mi pa baje nikoli?

JULIJA: (Se izmikala) Ne mislim uničiti tvojega zanosa. Hočem te pa ukrotiti. To je tudi moja pravica.

ROMEO: Jaz nisem ubijalec.

JULIJA: Vendar pa si prebodel tudi moje srce. Krvav si tudi od moje krvi. — Očka se bo še danes drl name, naj vzamem Parisa. Dojilja pa se mi je priporočila, naj ji povem, kako sem se imela s tabo.

ROMEO: Pa menda ja ne tega, Julija.

JULIJA: Da bo vedela, če si za kaj. To je treba vedeti. (Baltazar pride z vrvjo in zažvižga)

BALTAZAR: Vrgel jo bom!

ROMEO: (Ujame vrv in jo priveže na rob balkona, poižkuša, če drži, potem zamahne z roko Baltazarju) Zdaj lahko greš!

JULIJA: (Romeo) In zakaj ti ne greš?

ROMEO: Med nama je vso noč ležal Tybalt.

JULIJA: (Krikne)

ROMEO: (Kako poceni je umazana sreča. Nepopolna sreča.) JULIJA: Če te dobiijo, te bodo ubili.

ROMEO: Vseeno. Biti ubit ali živeti ob smrti drugih.

JULIJA: Otročji si. Razvajen si. Če ne boš mogel prenašati svojih neumnosti, grem in se na vrat na nos poročim s Parisom!

ROMEO: Tega ne misliš resno. A prav zaradi tega ne bom šel. Če bi bila moja, bi zdaj bežal proti Mantovi. Nihče bi te ne mogel vzeti. Tako se pa bojim. Bila si moja v nocojšnjih lepših sanjah. Hočem, da si moja v resnici.

JULIJA: Jaz bi zdaj samo še spala.

ROMEO: (Krutno) Mercutio je pravil, da gre tudi v spanju.

BALTAZAR: (Priteče mimo in spet zbeži) Straža!

JULIJA: Izginil!

ROMEO: (Odkima) (pride straža in ujame Romea. Odpelje ga po cesti)

JULIJA: (Kriči) Otrsi se jih in zbeži v Mantovo!

ROMEO: Ne v Mantovo, k tebi!

2

Knezova delovna soba.
Knez, Romeo.

KNEZ: (Prisoli Romeu klofuto) Zakaj nisi zbežal? Ti se norčuješ iz moje politike! (Mu primaže še eno)

3

Pri Capuletovih.
Capulet, Paris.

CAPULET: Veste, dragi Paris, žalosten je pogovor, ki ga bom imel z vami. Vi ste spoštovan človek, pošten, zvest. Zato vam povem (kar pa menda že veste): Danes je straža zalotila tistega Romea na balkonu Julijine spalnice. Strmite? Čudite se, da si vam po vsem tem še upam omenjati Julijo? Dragi Paris, ne upam si vam je omenjati. A če se hočete pogovoriti z njo — moja hčerka je tu. (Odide.)

JULIJA: (Vstopi. Gleda vstran.)

PARIS: Kako ste mogli?

JULIJA: Kdo te pa poslušal.

PARIS: Uboga moja Julija, ne smete

me napačno razumeti. Midva se še nisva prav spoznala. Veste, ne morem so pohvaliti s posebno spretnostjo v navezovanju stikov z damami. Bili ste mi — malce tuji. A zato še vabljuješ!

JULIJA: Povej, prosim, hitro, kaj misliš. Danes je bilo že toliko raznih dogodkov.

PARIS: Oprostite. Ampak vaš oče mi je rekel, naj se pogovorim z vami. In jaz se bom! — V vašem obrazu sem vedno znova srečaval nove in nove dragocene miline. In zato sem vas vedno ...

JULIJA: ... ljubil. Zdaj me pa ne ljubite več.

PARIS: Motite se. Romea bodo tako ali tako usmrtili in nič se ne bo razvedelo. Jaz bi se poročil z vami. Vi angel, vi zaklad!

JULIJA: Praktičen si. (Se stežka kroti.) — Jaz ljubim Romea. Njegova žena sem. De iure in de facto. Ubil mi je bratrancea. In zdaj bo še on sam umrl. In tudi jaz tega ne bom preživela. Prisegam!

PARIS: Poroka ni veljavna. Brat Lorenzo je zaprt. Ljubezen? Če bi bilo med vama kaj ljubezni, bi Romeo vendarle lahko počakal s to prvo nočjo. Če pa že ni čakal, vsaj bežal bi lahko!

JULIJA: Misliš, da so vsi taki, kot si ti.

PARIS: Ampak jaz čakam.

JULIJA: Ampak on je preplezal zid. Organiziral poroko. Plačal dojiljo, da je prinesla lesteve. In... in zelo... zelo je bil...

PARIS: Pha — nevaren, nespodoben, nesodoben človek. Vedno nekaj počne. Nekaj skrivnega, nevarnega in nezanesljivega. Kot bakla je. In vi bi hoteli v tej bakli zgoreti?

JULIJA: Nič ni slajšega.

PARIS: Sladko, a kratko.

JULIJA: To je vrh življenja.

PARIS: Kjer je ogenj, je dim. V dimu se človek prekadi, pa tudi ničesar ne vidi.

JULIJA: Vse zastoj, Paris. — Saj imate prav!

PARIS: No, vidite.

JULIJA: ... ampak nekaj Romeu sodnega je v meni. Ne vem, je to pogum ali je to poezija?

PARIS: To je smrt.

JULIJA: Vi gnoj!

4

Knezova delovna soba.

Straža, sune vanjo Romea, ki ima zvezane roke.

ROMEO: Knez, zakaj odlašate?

KNEZ: Dobra novica. Mestni svet te bo na očetovo prošnjo in ob upoštevavanju olajševalnih okoliščin moral pomilostiti. In izgnal.

ROMEO: Vse to ste včeraj že vi naredili. Zakaj se ponavljate?

KNEZ: To tebi nič mar. Včasih si odvisen tudi od drugih. Ne le od lastne neumnosti.

ROMEO: Sklicujem se na svoj zločin in na vaš včerajšnji ukaz. Dobili ste me v mestu, objavitelj me morate.

KNEZ: (Pobesni.) O krivdi odločam jaz! (Se umiri.) Če bodo tvoji starši soglašali, ti bom poskusil ustreči. (Knez zelo dostojanstveno potisne Romea ven iz sobe. Paris in Julija vstopita.)

KNEZ: Tako. Tako torej.

PARIS: Knez moj, predragi moj stric, dovolj mi, da ti sporočim veselo novico. Neprijetnim neprilikam navkljub bi se Julija in jaz v četrtek vžela!

OBRAZI
Franček Rudolf

se je rodil 1945. leta v Mariboru. Gimnazijo je končal v Mariboru, sedaj pa študira na Akademiji za gledališča, film, radio in televizijo v Ljubljani. Franček Rudolf je predvsem pesnik, svoja prva dela je začel objavljati v Mladih potih in Katedri, objavjal pa je še v Tribuni, Dialogih, Sodobnosti...

Tokrat predstavljamo bralcem Katedre Rudolfovo parodijo na znano Shakespearovo tragedijo Romeo in Julija, v kateri se kaže avtorjev odpor do skomercializiranega in sklerotičnega okusa modernega občinstva.

JULIJA: (Poklekne.) Blagoslovite naju...

KNEZ: A tako? — Ti, gnoj, bi se poročil s tole revolucionarko? Ljubezen jo je gnala, dala ji je peruti, — ti pa si spodoben človek. Bodočnost je tvegala za višji cilj... In ti bi... Nečak moj... Veni Veneeni! (Ko se ne ganeta nikamor, ju pograbi in zabriše skozi vrata. Parisa pri tem brčne.)

5

ROMEO: (Zopet nastopi.) V čast mi je ponoviti svojo zahtevo.

KNEZ: (V grozi.) Ustrezno vam bo. Svet je odbil pritožbo.

ROMEO: (Poklekne.) Hvala! Moja ljubezen bo večna! (Potem odide.)

6

Julija vstopi s Parisovim bodalom. Za njo Paris; Paris se rahlo obotavlja. Zelo je resen.

JULIJA: Če ne na zemlji, pa v nebesih! Izbirajte, knez. Ljubezen all smrt.

KNEZ: In ti Paris?

PARIS: Prav tako.

KNEZ: Saj sem rekel. Slab vpliv! Pa razumi vsaj zdaj, Paris, da ona pač ni zate.

JULIJA: Knez! Ljubim življenje. Ljubim Parisa. Ampak Parisa ljubim bolj!

KNEZ: O ta mladina! Tako nenavadno in hitro spremeni svoj svetovalni nazor. In pri tem se ji še gre za neke čudne principe. Ta trma, ta nemoralna...

JULIJA: (Nastavi bodalo na Pariso-ve prsi.) Knez!

KNEZ: Ne.

ROMEO: (Vstopi.) Zakaj še ni krvnika?

KNEZ: Vsi hočete umreti? Pray, pravi! — Ne, ne, počakajte! Romeo, pa saj si ti poročen z Julijo.

ROMEO: Poroka je razveljavljena.

KNEZ: Nihče ne more razveljaviti uradnih aktov!

ROMEO: Saj je vseeno. Jaz sem ubil Tybalta, užalil sem svojo ženo, osramotil sem njeno in svojo rodino. (Poklekne.) Daj, da me objaviijo!

KNEZ: (Preudarno.) In tvoja vdcva naj bo v breme občini!

JULIJA: (Parisu.) Nihče se ne zme-ri za naju. Človek se niti ubiti ne more.

KNEZ: Julija!

JULIJA: Knez!

KNEZ: Romeo!

ROMEO: Knez!

KNEZ: Vajini prošnji je uslišan.

(Nadaljevanje na 9. strani)

LIKOVNA UMETNOST

Položaj likovnih problemov v Mariboru

Ko se je kmalu po prvi svetovni vojni in osvoboditvi začelo organizirati likovno življenje v Mariboru, je ta dejavnost v teku dogodkov izredno močno in zelo pozitivno vplivala na razvoj kulturnega življenja, pa tudi narodne zavesti v Mariboru. Taka trditve se samo na prvi pogled zdi lahko problematična zgodovinarju, ki raziskuje podobo tistih prvih likovnih manifestacij v Mariboru. Res so v tistih prvih časih složno razstavljali Slovenci, Nemci in tudi ruski emigranti. Poleg umetnikov, ki so obvladali sredstva izraza, so se vsaj na razstavah uveljavljali dilentanti, ali tudi ljudje, ki bi jih bilo lahko poimenovali »senzacionaliste« ali tudi »sentimentaliste«, se pravi ljudje, ki so se hoteli uveljaviti ali z bolj dramatično razgibano vsebino ali z »ljubkostjo« ženskih ali otroških likov kakor z oblikovno dognano tehtnostjo del. Vse to je jasno razvidno in je lahko dokazati. V nekaj letih je prav izrazito prevladovala kvaliteta, uveljavile so se tudi kulturne pence ozemlja, ki je z dokajšnjim uspehom organiziralo svoje likovno življenje in postalo privlačno tudi za slovenske umetnike, rojene drugje, ki so vsaj nekaj časa tu živeli, delali ali razstavljali.

Domači, čeprav nikakor ne vsi na tem ozemlju rojeni umetniki, so se organizirali v klubih »Grohars«, »Klubu mladih«, »Brazde« in so zanimivi v tej zvezi. O zgodovini tistih dni bi še bilo treba marsikaj dognati. Če poskusimo prav na hitro oceniti kulturni in likovni pomen teh dvajsetih let med obema vojnama, je treba reči, da so pri organizaciji prav krepko pomagali Slovenci, rojeni drugje, taki, kakor prof. Cotič, po rodu Primožec, da je postal Maribor v tem času v različnih odtenkih dokaj pomemben in za umetnike privlačen center, v katerem ali blizu katerega so delali razni, ne na tem ozemlju rojeni umetniki, kakor brata Vidmar, Pirnat in Zoran Mutič — v začetnem nastopanju — ali pa Sirk, da je sem prišel razstavljal Savinjan Dore Klemenčič. Tu rojeni domačini so začeli dobivati večji pomen z »Brazdo«, v kateri je že bil blagajnik Ivan Kos in je kot gost razstavljal Ante Trstenjak, medtem ko je npr. zelo nadarjeni, pa v tem času že živeno strl Franc Košar ostal ob strani.

Likovno življenje v Mariboru je nekoč imelo mecene (imenovati je treba vsaj generala Malstra). Oblasti na splošno niso posebno ugodno gledale na likovno življenje, katerega predstavniki so kakor koli, nekoliokrat nesložni. Vendar je prav to delo pustilo v Mariboru globoke sledove. Kako globoke, je različno pokazala okupacija in partizanstvo, v katerem je nekoč tu delujoči France Mihelič postal skupaj s Pirnatom in Klemenčičem najizrazitejši predstavnik vojne risbe in grafike.

Vprašujemo se: »Ali so se danes, po prvih desetletjih nove Jugoslavije, uresničile upravičene sanje nekoč tu delujočih, naprednih ljudi (recimo Nika Pirnata), ali smo lahko z današnjim stanjem v Mariboru zadovoljni in ali bi si morali

zeleti še kaj več?« Odgovor ne more biti drugačen kakor problemski. Po eni strani se je v novem, iz ruševin vzniklem, zelo povečanem, gospodarsko razgibanem Mariboru po svoje na zunaj prav močno razmahnilo likovno življenje. Znamenja zelo oživiljenega likovnega življenja nedvomno niso samo zunanja. Organizacija likovnih umetnikov slikarjev in kiparjev, ki se imenuje danes mariborski pododbor društva slovenskih likovnih umetnikov, je nedvomno zelo aktivna, kot celota ali v posameznikih mednarodno uveljavljena v razstavah, v prijateljskem mestu-dvojčku v Greenwichu, v Lundu, na Dunaju, v Celovcu, Tihčeva reprezentanca na bienalu v Benetkah 1966. Omembo bi zaslužile tudi Kavčičeve inscenacije, ki so s slovensko opero »potovala« po svetu. Za nekaj let se uveljavlja mariborski pododbor slovenskega društva uporabnih umetnikov Slovenije (DLUUS) s kvaliteto aktivnostjo in razstavami. Nekaj novega je močna in ustvarjalna skupina mariborskih arhitektov, ki so se uspešno uveljavili v državi in sami dali spodbudo ali organizirali pomembne razstave.

Mnogo pomeni ustanovitev Umetnostne galerije v Mariboru (1954), z organiziranjem domačih in mednarodnih razstav najvišje kvalitete, stalne zbirke, »žarišnih« razstav v okolico, organizacijskim centrom razstavljanja, predvsem pa znanstvenim obdelovanjem likovnega življenja in likovnikov v Mariboru. Mnogo pomeni delo Pokrajinskega muzeja, ki je s pomočjo ravnatelja dr. Vrišerja originalno obdelal pomemben del baročnega kiparstva in to svoje dognanje tudi propagirala z razstavami. Končno, pa ne kot najmanj pomembno, je treba omeniti na novo ustanovljeni Salon Rotovž, ki daje lepe prostore začasnim razstavljanjem in je s tem razbremenil Umetnostno galerijo, kar pomeni nov, naraven center likovnega življenja v Mariboru. Nadrobno razčlenjevanje bi pokazalo še več razveseljivega, morda take podrobnosti, da je npr. na Trstenjakovo retrospektivno razstavo v Umetnostni galeriji domača zadruga privedla izlet z avtobusom...

Dosti je še tega, kar ne samo da ni zadovoljivo, temveč daleč zaostaja za normalnimi »sanjami« prvih poveljnih let. Konkurenca likovni umetnosti je mehanizacija, prodiranje v zavest nečesa, kar bi lahko imenovali »skult stroja«, nekaj, kar samo po sebi ni napačno ali krivo, vendar je zavzelo obseg, ki spričo povedane komercializacije vzbuja skrb. Poskusi, ki jih je v Mariboru opravila Delavska univerza z razstavami in predavanji, neizpodbitno dokazujejo, da ima tudi delavstvo dovolj smisla za dokaj zamotane manifestacije sodobne umetnosti — če so mu take manifestacije dostopne. Tako približevanje pa je navadno težko in zvezano s premagovanjem različnih, posebej še finančnih težav. Torej tisto, da bi umetnost, posebej še likovna prodrla do širših ljudskih množic in pomagala poglabljati humanistično zavest in z njo socializem, je ideal, ki je še daleč od nas in ga komaj vidimo v megleni daljavi. In vendar bi moral biti, se ustvariti. Socializem brez kulture (je zapisal Kosovel) je luč brez plamena. O tem, zakaj je tako in zakaj bi zavest o pomenu likovne kakor tudi ostalih umetnosti in znanosti morala biti mnogo bolj popularna, kakor je danes, in zakaj ni, pa na kratko ni mogoče spregovoriti. Zgodovina bo nedvomno povedala svoje.

BRANKO RUDOLF

KNJIŽEVNOST

Srečanje v Štatenbergu

Pisana beseda ni zgolj grafično znamenje na straneh časnikov, revij in knjig, ampak tudi del duhovnih vrednot vsakega človeka. Kadar govorimo o sodobnih sredstvih obveščanja, kot sta radio in televizija, pa tudi o vseh drugih sporednih oblikah poustvarjalnosti, se nas loti občutek, da navsezadnje sprejemamo vendarle in predvsem besede, ki prodirajo v zavest in se v njej tako ali drugače preoblikujejo. Do tega posredovanja besede odjemalcu pa ne pride samo od sebe, oziroma ni dovolj le hotenje, da bo vsak posameznik polno zajemal, kar se mu ponuja. Potrebni so torej vplivi, kot nekakšni vzvodi, ki naj poženejo kolesje v tirnice.

Najpogostejši posredniki, ki skrbijo za povezavo z bralcem, so knjižnice. Pred leti je izšel republiški predpis o ustanavljanju občinskih knjižnic z namenom, da bi postale središča pri upravljanju s knjižnim sklado in da bi založbe imele bolj ali manj svoje stalne odjemalce. To naj bi preprečilo nadaljnje poljenje skladišč s posameznimi knjižnimi edicijami, ki so se počasi spremenile v ničvredno blago za podjetja z odpadnim materialom. V nekaterih občinah so kmalu ustanovili knjižnice in jim zagotovili primerne prostore in opremo, pa tudi denar za nakup vsaj najpomembnejših tekočih knjižnih izdaj. Marsikje je ostalo vse kot je bilo prej in še danes nimajo povsod občinski knjižnic, kar seveda zmanjšuje vrednost ustreznega predpisa in mu daje značaj polovičarstva. Razlogi za počasno ustanavljanje občinskih knjižnic niso le v pomanjkanju denarja v vsakoletnih proračunih, ampak vpliva na to tudi premajhna zavzetost odgovornih forumov.

Naslednja pot približevanja knjige potrošnikom je nakup, ki ga opravijo posamezniki. Knjižarne imajo svoj določen krog ljubiteljev knjig, katerih socialna struktura se prevesi očito na odjemalce z nižjimi ali največ srednjimi osebnimi dohodki. Torej jim ni osnovno vprašanje denar (ta izgovor čisto slišimo pri dobro-situiranih občanah), marveč duhovna potreba po nenehnem bogatjenju esletskih in moralnih vrednot, ki naj bi oblikovale današnjega delovnega človeka. Zal je teh ljubiteljev, ki so pripravljene prispevati redne obroke za lepo knjigo, razmerna malo in čisto se zdi, kot da je to nesmiselno zanesenjaštvo v času prevladujočih materialnih dobrin. Zato sta za in proti vsakdanji pojavi brez prave utemeljene ločnice spoznanja, čeprav je znano, da stopnjo zrelosti posameznega naroda najbolje kaže njegova jezikovna omika.

Bitka med zagovorniki in nasprotniki sistematičnega širjenja literarnih del — beletrističnih, poljudno znanstvenih — ni nekaj novega, bližja je le tistim,

nica—bralec niso niti malo rožnate, ne pa tudi brezizhodne. Izhod je, le poiskati ga je treba in preiti od besed k dejanjem.

JANEZ SVAJNCER

IFSK 1967

MEDNARODNI FESTIVAL STUDENTSKIH GLEDALIŠČ, ZAGREB

Letos so se v času od 3. do 9. septembra zagrebškemu občinstvu že sedmič zapored predstavile najkvalitetnejše študentske igralske skupine iz cele Evrope. Poleg Zagreba se študentska gledališča zberejo vsako leto še v Parmi, Erlangenu, Wrocławu in v Nancyju, vendar je edino zagrebškemu festivalu uspelo dobiti pomembno oficialno priznanje, namreč, da je dobil pečat edinega uradnega festivala Unije študentskih gledališč (UIT). Predstave dvajsetih skupin iz petnajstih evropskih držav so pokazale izredno repertoarno dinamičnost, saj je bilo na sporedu razen običajnih nastopov še niz enodejank, adaptacij itd.

Na svečani otvoritvi je Študentsko eksperimentalno gledališče iz Zagreba uprizorilo dramo Johna Ardena »Ars longa vita brevis«, ki je bila na majskem festivalu jugoslovanskih študentskih gledališč nagrajena kot najboljša v oficialnem delu programa. Na splošno so gledališča pokazala izredno kvaliteto glede na to, da so v veliki večini opustila epigonski in antikvarni repertoar profesionalnih gledališč. Poseben pečat je dal letošnjemu festivalu seminar, na katerem so sodelovali znani gledališki kritiki Jean Devignaud, Albert Hunt, Anatolij Juft in drugi. Na večdnevem seminarju so obravnavali danes zelo aktualno temo, o kateri je veliko govoril na svojih predavanjih tudi Jean Paul Sartre: Nove oblike gledališke komunikacije.

D. J.

ROMEO IN JULIJA

(Nadaljevanje z 8. strani)

Pojdita, živita v miru, imejta mnogo otročičkov.

JULIJA: Jaz hočem Parisa.

KNEZ: Ti, nečak, pa domov. Našel sem ti nevesto, bogato, ugledno, Rozalinda ji je ime.

PARIS: Jaz...

KNEZ: Ven! (Paris odide.)

ROMEO: Izpiti strup — to je nagrada. Glavo na tnalno — kako poetično. Zdaj pa je vse tako živo.

KNEZ: Kazen mora biti.

JULIJA: Ti si moj ideal, Romeo. In zdaj naj živim s svojim idealom? Naj se debelim, naj perem penice, stara bom, naj ti kuham kosilo? Kdo bo sanjal o meni? Nočem! Nočem! Kako udobno bi bilo živeti s Parisom! (Pogleda bodalo, ga dvigne in se misli zabosti. — Knez ji ga v zadnjem hipu iztrga.)

KNEZ: Si pa prenerodna. Daj roko Romeu, bodita srečna, kot vsi normalni, dolgočasni ljudje.

OBČINSTVU:

Drago občinstvo, tu imaš srečen konec. Srečni konci so ti baje pogodu.

ROMEO in JULIJA si z žalostnima obrazoma podata roki.

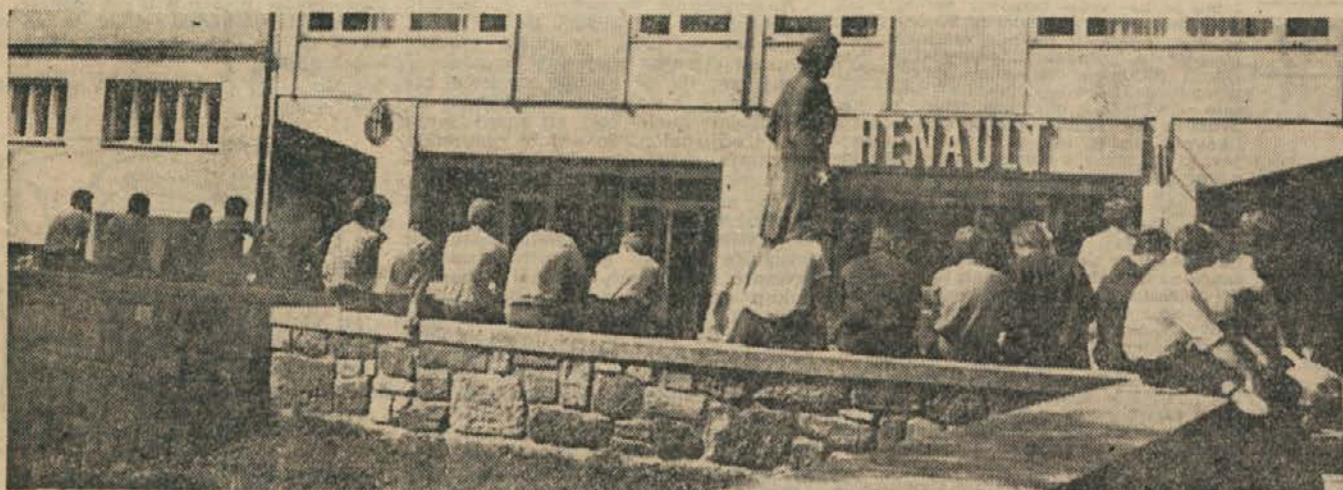
Fanfare.

KONEC

ki jo zavestno doživljajo. Vsekakor pa neurejene razmere v odnosu do založništva (enačenje v gospodarskimi organizacijami, vedno bolj skope odmerjena pomoč skupnosti za beletristična dela domačih pisateljev) vnašajo v založniške hiše nove oblike načrtovanja. Mednje sodijo težnje po sodelovanju z drugimi, jezikovno istimi, sorodnimi in tujimi založbami, nekatere pa finančne vrzeli premagujejo s tiskanjem plaže. To pa že nima nič skupnega z lepo knjigo in je zgolj komercialnost, preračunana na množično pridobivanje manj zahtevnih bralcev, ki so pripravljene primerno plačevati zgodbe o umirih in posladkani ljubezni.

Razmere na relaciji: založba—knjiž-

Srednje šolcem

Kot vsako leto do sedaj boste tudi v Katedri, ki bo izhajala v času študijsko-šolskega leta 1967/68, imeli svoj prostor vi, srednješolci. Razlika v primerjavi s prejšnjimi leti pa je ta, da se bo rubrika za srednješolce povečala z ene na dve strani. Za to smo se odločili iz več razlogov. Eden od najvažnejših je prav gotovo ta, da ste vi poleg študentov najštevilnejši bralci našega oziroma vašega lista. Ti dve, sicer še vedno skromni strani bi naj bili res namenjeni izključno vam, dragi bralci iz gimnazij, strokovnih in drugih srednjih šol.

Potreba po razširitvi srednješolske rubrike se je pokazala sicer že v prejšnjih letih, vendar (zaradi objektivnih vzrokov) tega ni bilo mogoče izvesti. Letos nam je to končno uspelo, s tem pa se je tudi vam ponudila lepa priložnost, da lahko sami sodelujete s svojimi prispevki. Veseli bomo vsakega kvalitetnega prispevka iz katerekoli srednje šole, še posebej pa s Štajerske in Koroške. Tako lahko pridejo na svoj račun mladi literati s svojimi proznimi deli ali poezijo, esejisti, (pisci problemskih sestavkov), satiriki, humoristi, obveščevalci in vsi ostali. Seveda pričakujemo, da bodo prispevki čim kvalitetnejši (na visoki ravni), kar bo dalo dostojen pečat rubriki, ki pravzaprav predstavlja vas.

P. S.: svoje prispevke pošiljajte na naslov: Uredništvo Katedre, za srednješolsko rubriko, Slovenska 5, Maribor.

MINI BRUCI so stopili med srednješolske zidove

Cloveška potreba po afirmaciji, znanju in popularnosti vodi človeštvo naprej. To se izraža v obliki želje po spoznavanju in razumevanju neznanega, tujega, ki postaja last. Najčešča pot do le-tega vodi skozi šole. Delo in ustvarjanje, osnovna pogoja napredka, si mlad človek najlaže pridobi v učno-vzgojnih zavodih. Ali je potem še čudno, da si toliko mladih želi študirati? Kapacitete srednjih šol so mnogo premajhne, da bi sprejele vse znanja željne ljudi v svoje prostore. Veliki večini je znano, da je mnogo lažja pot do »kruha« preko raznih poklicnih šol, a ne samo do lažjega, mnogokrat celo do boljšega. Kaj torej vodi mladega človeka v šolo? Upam, da ni strah pred fizičnim delom ali želja po bleščočih naslovih (vsaj v večini primerov ne), temveč potreba po širjenju lastnega obzorja in upanje, da bo postal dober opravljalec svojega poklica.

»Najmlajši v generaciji najstnikov so postali srednješolci. Z dolgočasnimi izrazi in obrazih, kratka krila in dolgi lasje so »osebne izkaznice« najstniške generacije. Strah pred novim, neznanim jim od časa do časa, kot senea preide preko sicer brezbrzičnih obrazov. Ti trenutki so kratki, vendar nam razkrivajo del njihove notranjosti, ki jo sicer precej spretno skrivajo. Zelja po uporabi proti konvencionalnosti in iskanje novega se odraža v njihovem slehernem dejanju.

Tudi intervjuji so se najbrž zdeli skupini mladih ljudi, h kateri smo pristopili, zaostala oblika komunikativnih sredstev. Dvignjene glave prvošolčkov so jasno kazale, da je v njihovo zavest prodrlo — postali smo srednješolci. Čeprav šole poslušajo pridige, o tem, da srednja šola ni obvezna, da torej tukaj ni mesta za lenuhe, jim strah in negotovost zginevata z obrazov.

Plah pogled in prikrit odgovor Kordiglove Urške nas je uveril, da smo pravilno predvidevali. Urška je postala srednješolka. Nov status je dobila na prvi gimnaziji v Mariboru.

»Sprejemni izpiti so bili letos samo pismeni, in sicer iz slovenskega jezika, matematike in angleščine. Zdeli so se mi relativno lahki, vendar sem se pridno pripravljala nanje v šoli in doma,« nam je povedala Urška.

»Zakaj si se odločila za na-

daljevanje šolanja na gimnaziji?« se je glasilo naslednje vprašanje.

»Sama sebi se zdim še premalada, da bi se lahko pravilno odločila za svoj nadaljnji poklic,« nam je z nasmehom na

obrazu dejala »nova« srednješolka.

Na stopnicah pred gimnazijo smo srečali skupino mladih ljudi. Negodovali so, da že dve uri čakajo na »sprejem« v novo okolje.

Vprašanje, ki smo ga zastavili največjemu v skupini, Lovše Milkotu, je le za trenutek prekinilo negodovanje najmlajših gimnazijcev.

»Ali so te na osemletni šoli seznanili z možnostmi šolanja na drugi stopnji?«

»Hodil sem na osnovno šolo Bojana Ilieha,« je dejal po krajšem premišljanju ter posvetovanju s prijatelji in nadaljeval, »moj edini informator je bil razrednik.« Posebnih predavanj in mladinskih ur o tej temi niso imeli.

»Po gimnaziji,« se je glasilo naše vprašanje, s katerim smo upali, da ga bomo vsaj malce zmedli. Presenetil nas je s svo-

jim odločnim odgovorom: »Na arhitekturo, seveda!«

Od »mini bruca« do arhitekta je precej dolga pot, vendar ti od srca želimo, da bi jo srečno prebrodil.

Naša naslednja želja je bila Metka Strgar. Pogovor je hitro stekel. »Upam, da me bo šolanje na gimnaziji usposobilo oziroma mi dalo podlago za moj bodoči poklic. Zelo mi ugaja, da smo dočakali centralno kurjavo v našem novem prostoru, čeprav bo tako propadlo opravevanje zaradi prehladov, dobljenih v šoli,« nam je pripovedovala Metka in skušala s pogledi spoznati ali ni morda samo vse skupaj spretna šala na račun novo pečenih srednješolcev.

Večini je všeč, da so postali dijaki, le manjvrednostni kompleks jih tarejo, pa nič zato, saj so le prehodnega značaja.

In kaj lahko povzamemo iz kratkega razgovora z novo dijaško generacijo?

Srednje šole so še vse premalo zainteresirane za usodo mladih maturantov, ki so več ali manj ob odločitvah kje nadaljevati šolanje, prepuščeni samim sebi. Mladinske oziroma razredne ure bi vsaj v zadnjem razredu morale biti posvečene temu namenu. Ni dovolj ob koncu obveznega šolanja dati petnajstletniku spridevalo, predavatelj so skupaj s starši in posvetovalnicami dolžni seznaniti absolventa osemletne šole z oblikami in načinom šolanja na drugi stopnji.

Glavna naloga mladinskih organizacij na šolah pa naj bi bila v tem, da pridobe v svojo sredo prvošolce in jih uvedejo v izvenšolsko dejavnost. Le tako si bodo zagotovili dober vodilni kader prostovoljnih dejavnosti v naslednjih letih. Ni dovolj, če je srednješolce samo spremljevalec pouka, njegovo delo je sestavljeno iz učenja in sodelovanja v svobodnih dejavnostih na šoli in izven nje. Le ta mnogokrat pokaže človeku pot k življenju.

Mini generacija dijakov želi uspešno končati in dobro izkoristiti štiriletno šolanje. Nekateri bodo boljše, drugi slabše opravljali naložene naloge. Čez štiri leta pa bodo po ulicah na vse grlo klicali »zelenci« in

sprejemni izpiti ter prvo leto šolanja bodo le lep spomin iz preteklosti.

ANTI GORJUP

Marija Svajncer

Ugonabljanje

Tema z grozo prihaja skozi okno. Drevo v daljavi izteza veje proti meni. Sedem žuželk na steni, grozljivo hladnih, z brezraznimi tipalkami.

Oči so se mi zaprle. Ostrina glasov tišine, rdeči kolobarji. Planem k vratom. Samo malo sile bi morala uporabiti, da bi se mi kljuka vdala, a ne morem, ker so moji spolzki prsti nemočni.

Ne morem se osvoboditi, čeprav bi morala biti sama zmagovalka svoje rešitve. Ugonobila se bom v prostoru.

Marija Svajncer

Slutnja

Sistem krogov žalosti. Odšla bi na poljano sanj v tem hipu. Stopala bi se pogrezala v poželjivo zemljo. Vrane,

bogate z zračnimi delci, bi grozljivo kričale. Ne, ne morem. Grozljivost dnevo in noči. In moje brezsilno tavanje v prostoru sanj. Nekega jutra me bodo našli otrdelo od smrti.

Za boljše poznavanje in vrednotenje dela

Obvezno delo v proizvodnji, ki ga pripravijo za svoje učence in dijake osnovne in srednje šole, ima več namenov. Učenca osnovne šole tako delo seznanja z različnimi poklici in mu pomaga spoznati njegove poklicne sposobnosti. Na prvem in pravzaprav najvažnejšem življenjskem razpotju, od katerega je odvisno skoraj vse poznejše človekovo življenje in delo, sta spoznavanje poklicev in preizkušnja sposobnosti posebno pomembna. Drugače je s proizvodnim delom, ki ga opravljajo dijaki srednjih šol. Za mnoge izmed njih, posebno še za mestne otroke (vemo, da je v srednjih šolah in zlasti v gimnazijah največ mestnih otrok), je proizvodno delo spoznavanje življenjske resničnosti drugih ljudi. Osnovni namen proizvodnega dela

dijakov je težnja, da bi bodočim izobražencem privzgojili pravilen in pošten odnos do slehernega dela in sploh do človeka.

Učenca osnovne šole, ki poskuša misliti z lastno glavo, morda najbolj prizadene ozračje, v katerem delajo nekateri ljudje v tovarnah. Pozneje se je težko iznebiti vtisa, da je v nekaterih tovarniških dvoranah premalo poskrbljeno za dobro počutje ljudi, ki tu delajo za svoj obstanek in za gospodarski napredek občine in družbe. Kulturna raven našega delavca, ki dan za dnem in leto za letom upravlja stroje, ni zadovoljiva. Tega so v precejšnji meri krivi njihovi dohodki, saj s še tako pridnim delom ne morejo zaslužiti več, kot jim lahko plačajo tovarne,

Dijak na proizvodnem delu spoznava in priznava, da se mladi ljudje ne zavedajo dovolj, od kod prihaja blaginja, ki jo uživa precejšnji del naših ljudi in da so med tistimi, ki to blaginjo ustvarjajo, tudi dijakovi starši. Mlad človek na proizvodnem delu nehote primerja težave in lepote ročnega dela in dela izobraženca. Ugotavlja, da je sleherni delo potrebno, kakor si življenja na svetu ni mogoče zamisliti brez najbolj pisane delitve dela, toda poleg vsega dijak vendarle spozna tudi to, da je vredno študirati in se dobro pripravljati na delo, ki ga bo opravljal čez nekaj let.

MARIJA ŠVAJNCER, ml.

Intervjuvala bom Beatle...

Pogovor z Dušico Kalinger, absolventko osnovne šole, ki je letos prvič sedla v srednješolske klopi na I. gimnaziji v Mariboru

— To je samo zaradi tega, ker hodite vi, starejši, naokrog tako vsakdanje, enolično in dolgočasno oblačeni, s polizanimi in ostrizenimi lasmi, ker...

Bereš zadnjo stran v Mladini?

— Seveda, pa tudi ata jo prebere, samo na skrivaj, in potem mi podčrta, kar si moram zapomniti.

Se ti zdi, da je za mlade v Mariboru dovolj zabave?

— Je. Samo kaj, ko ne smem zvečer na ples ali kam drugam. Zakaj se le toliko bojite zame? Kaj se mi pa naj zgodi? Saj smo vendar moderna mladina, ali ne?

Očka je kar pohitel s prijaz-

nim odgovorom, ki pa ni prav nič dajal slutiti možnosti, da bi se Dušičina »hora legalis« premaknila proti poznejšim večernim uram.

Prej si omenila, da v prostem času včasih tudi kuhaš? Kako je s tem?

— Seveda kubam. Pred kratkim sem hotela narediti snežne poljubčke, pa je na žalost nastal nekakšen žvečilni gumi. In kdo je to tvojo »specialiteto« pojedel?

— Sama, vendar je trajalo precej časa...

Zgovorna Dušica je povedala še marsikaj. Tako sem na primer zvedel, da je proti vojni v Vietnamu, da je za Arabce,

da je sploh pacifist in torej proti vsaki vojni, da najraje je banane, da je Kirk Douglas naj-naj-najboljši filmski igralec, da bi mladim lahko dovolili malo več svobode, vsaj tistim nad petnajst let (Dušica je prav sedaj stara petnajst let), da ima rada tudi klasično glasbo, da je imela celo steno v sobi prelepljeno s slikami Beatlov, pa jih je morala sneti in še in še. Za konec pa sem jo povprašal, čeprav je morda to prehitro, kakšni so njeni načrti.

— Hočem postati novinarka. In potem bom napravila nekaj velikega. Intervjuvala bom Beatle.

Takšna je Dušica. In takšne so vse petošolke, ki bodo letos prvič sedle v srednješolske klopi. Lahkomiselne, Resne. Vesele. Navihane. Srečne. Skratka petošolke.

D. J.

OB PRIČETKU študijskega leta v Poljski so med številnimi prikupnimi študentkami izbrali za najlepšo 19-letno študentko ekonomije Ewo Wisniowsko iz Krakowa.

SEKS
Krog, ki se neprekinjeno
USODI JE IME
POROKA avtomobila

VELIK **OSTANKI** NAVAL
Seiden- u. Wollkönig
GRAZ, HERRENGASSE 7-9
NAJLEPŠI OSTANKI SKOČAJ ZASTOVI

Izgubljene iluzije
NAR

IZ DNEVA V DAN

"Elksir" mladosti

ART BUCHWALD

Starši in matematika

Zadnja leta je bilo mnogo razprav o ameriškem sistemu šolskega izobraževanja in v teh razpravah je vsakdo po svoje razlagal, zakaj Johnny ne zna računati. Jaz pa vem, zakaj Johnny ne zna računati — zato, ker starši ne razumejo šolskih knjig.

V dobrih starih časih, ko še ni bilo »moderne matematike«, so učenci delali svoje domače naloge doma, starši so popravljali njihove napake, jih karali in hvallili. Sedaj pa so domače naloge postale takšne, da niti učenec niti njegov starši ne vedo, kako jih naj rešijo.

Naj navedem primer. Prišla je k meni hčerka in izjavila:

— Očka, odšteti moram 179 od 202.

— To pa ni težko. Napiši število 202, pod njim pa 179.

— Kaj pa naj storim z desetico?

— Kakšno desetico?

— Z desetico pod 202.

— Kaj mi mar desetice pod 202. Kratko malo odštej 179 od 202! Izposodi si desetico, tako da dobiš 12, od tega odštej devet, pa boš dobila tri, nato pa od 9 desetice odbij 7, pa ti bosta ostali dve desetici. Rezultat je 23.

— Nas so drugače učili. Uporabljati moramo desetice. Desetica je temelj decimalnega sistema pri računanju.

— Dobro, naj bo, ampak rezultat bo vseeno 23.

— Kako pa to veš?

— Odšel sem devetko od dvojke, nato pa sedem desetice od devetice desetice.

— Naša učiteljica pa pravi, da se ne smeš zadolžiti, če nimaš s čim vrniti.

— Cakaj, takoj bom telefoniral tvoji učiteljici in bom videl, kako v šoli odštevate 179 od 202.

Učiteljici sem po telefonu pojasnil, da sva s hčerko nalezela na majhno težavo pri domači nalogi. Učiteljica je bila zelo prijazna.

— To je zelo enostavno, mi je pojasnila. — Dvojka v desnem stolpcu so enice, tj. število enic, ničla pa pomeni nič desetice. Levo število je število stotic. Torej imamo dve stotici, nič desetice in dve enici. Pričnimo s stoticami! Ena stotica je deset desetice, toda še vedno ne moremo odšteti pri enicah. Zato bomo številke še enkrat pregrupirali. Prenesli bomo eno desetico v kolono enic in nam ostane deset desetice in dvanajst enic. Vam je zdaj jasno?

— Popolnoma! Vse mi je jasno. Ali vas lahko na koncu vprašam nekaj čisto zasebnega? Ali bo rezultat 23?

— V tem primeru da! Če pa bi delali po drugem matematičnem sistemu, ki se razlikuje od decimalnega, bi bil tudi rezultat drugačen.

Odložil sem slušalko in pogotnil prpišče aspirinov.

AFORIZMI

PREPRIČANJE LAHKO IZGUBIMO SAMO IZ PREPRIČANJA.

VSAKA KLETKA IMA VRATA. KAJ ČE TA VRATA ODPIRAJO POT V NOVO KLETKO?

MEJE SO ZATO, DA SE LJUDJE ČUTILJO SVOBODNE.

TUDI MIR BRANIMO Z OROŽJEM. IZPOPOLNIMO TOREJ OROŽJE!

LJUBI SVOJEGA BLIŽNJEGA, KOT SVOJO DENARNICO.

SAMOZVANCEM SO LAHKO POMAGALI SAMO ZNANCI.

NE ŽELI SI SVOJEGA BLIŽNJEGA LJUBICE.

NOTNA

Brez besed

Brez besed